

BESTUURSVERSLAG 2017

Samen actief voor een
rijk onderwijsaanbod

INHOUD

VOORWOORD	2
BESTUURSVERSLAG	4
1. De Organisatie.....	4
2. Missie en visie: dit is waar we voor staan	11
3. Onderwijs en andere ontwikkelingen	13
4. Passend onderwijs	21
5. Personeel en Formatie	24
6. Huisvesting	27
7. Financiën	30
8A Continuïteitsparagraaf Gegevensset	34
8B Continuïteitsparagraaf overige rapportages	38
9. Risicoparagraaf.....	39
10. Vooruitblik.....	43
JAARREKENING 2017	45
11.1 Grondslagen.....	45
11.2 Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming).....	47
11.3 Staat van baten en lasten over 2017	48
11.4 Kasstroomoverzicht 2017.....	49
11.5 Toelichting op de balans (na resultaatverdeling)	50
11.6 Toelichting op de staat van baten en lasten.....	58
OVERIGE GEGEVENS	65
12.1 Controleverklaring accountant.....	65
BIJLAGEN	70
Bijlage 1: Gegevens over de rechtspersoon.....	70
Bijlage 2: Beleidsinfo PO.....	71
Bijlage 3: Overzicht scholen per onderwijsteam.....	72
Bijlage 4: Prestatiebox	74
Bijlage 5: Leerlingprognose 2014 t/m 2025.....	75
Bijlage 6: Overzicht aandachtsgebieden Bestuurlijk Draaiboek	77
Bijlage 7: Overzicht Cito eindopbrengsten.....	79
Bijlage 8: Resultaten ouderbetrokkenheidsonderzoek	80
Bijlage 9: Resultaten veiligheidsonderzoeken	82

VOORWOORD

“Als we vandaag onderwijzen zoals gisteren, beroven we onze kinderen van morgen”

In het onderwijs komen maatschappelijke- en technologische ontwikkelingen samen om onze kinderen de beste fundering te bieden voor de verdere ontplooiing van hun talenten. De vraagstukken en opdrachten waar schoolbesturen voor staan zijn de afgelopen decennia grondig veranderd. De inspectie¹ omschrijft het als de vraag, waarin het zoeken is naar een gezamenlijk beeld over goed onderwijs, het optimaal benutten van de autonomie en het bewaken van de maatschappelijke opdracht. Hier ligt een link met het strategisch beleidsplan en het bestuurlijk draaiboek.

Van schoolbesturen wordt verwacht dat zij zorg dragen voor de continuïteit van hun organisatie. Bij het opstellen van een begroting is het voor een schoolbestuur zeer belangrijk om niet alleen over adequate en juiste bekostigingscijfers te beschikken (voorspelbaarheid), maar ook van tijdige informatie te worden voorzien. Op diverse van deze onderdelen laat het ministerie van OC&W het regelmatig afweten.

Voorgaande impliceert dat schoolbesturen enerzijds conservatief gaan begroten en anderzijds er een discrepantie tussen begroting en realisatie ontstaat. Voeg daarbij het feit dat de basisbekostiging niet op orde is en er nog een “doelmatigheidskorting” van 183 miljoen euro boven de onderwijssector hangt, dan zal duidelijk zijn, zeker in tijden van krimp, dat het meerjarenperspectief lastig in te schatten is.

De leerkracht maakt het verschil. Het gaat dan ook om de professionele en persoonlijke ontwikkeling van die leerkracht en hun bijdrage aan de schoolontwikkeling. Niet statisch en vrijblijvend, maar gericht op verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs op school. Lesobservaties en feedback zijn effectieve middelen voor de verbetering van de onderwijskwaliteit. De inzet van IRIS-connect is daarbij een belangrijk hulpmiddel. Ook hier ligt een link met het strategische beleidsplan en het bestuurlijke draaiboek.

Voor U ligt het jaarverslag 2017 van de stichting Openbaar Primair Onderwijs Noord Oost Achterhoek. De vorm van dit jaarverslag sluit aan bij die van 2016. Het is een verslag op hoofdlijnen. Met de foto's willen wij de lezer een klein inkijkje geven in waar we het allemaal voor doen: *“onze kinderen”*.

Middels dit jaarverslag legt het College van Bestuur, zowel financieel als inhoudelijk, publiekelijk verantwoording af over de belangrijkste ontwikkelingen die zich in 2017 hebben voorgedaan. Het bevat een bestuursverslag, een verslag van de Raad van Toezicht, informatie over de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad en de jaarrekening. Na goedkeuring en definitieve vaststelling zal het jaarverslag, in het kader van transparantie, vanzelfsprekend ook gepubliceerd worden op de website van de stichting.

Borculo, april 2018
drs. M.W. Everink MPM
Voorzitter College van Bestuur
Stichting OPONOA

---

¹ De staat van het onderwijs 2016 -2017, inspectie van het onderwijs, april 2018.

BESTUURSVERSLAG

1. De Organisatie

Algemeen / Juridische structuur

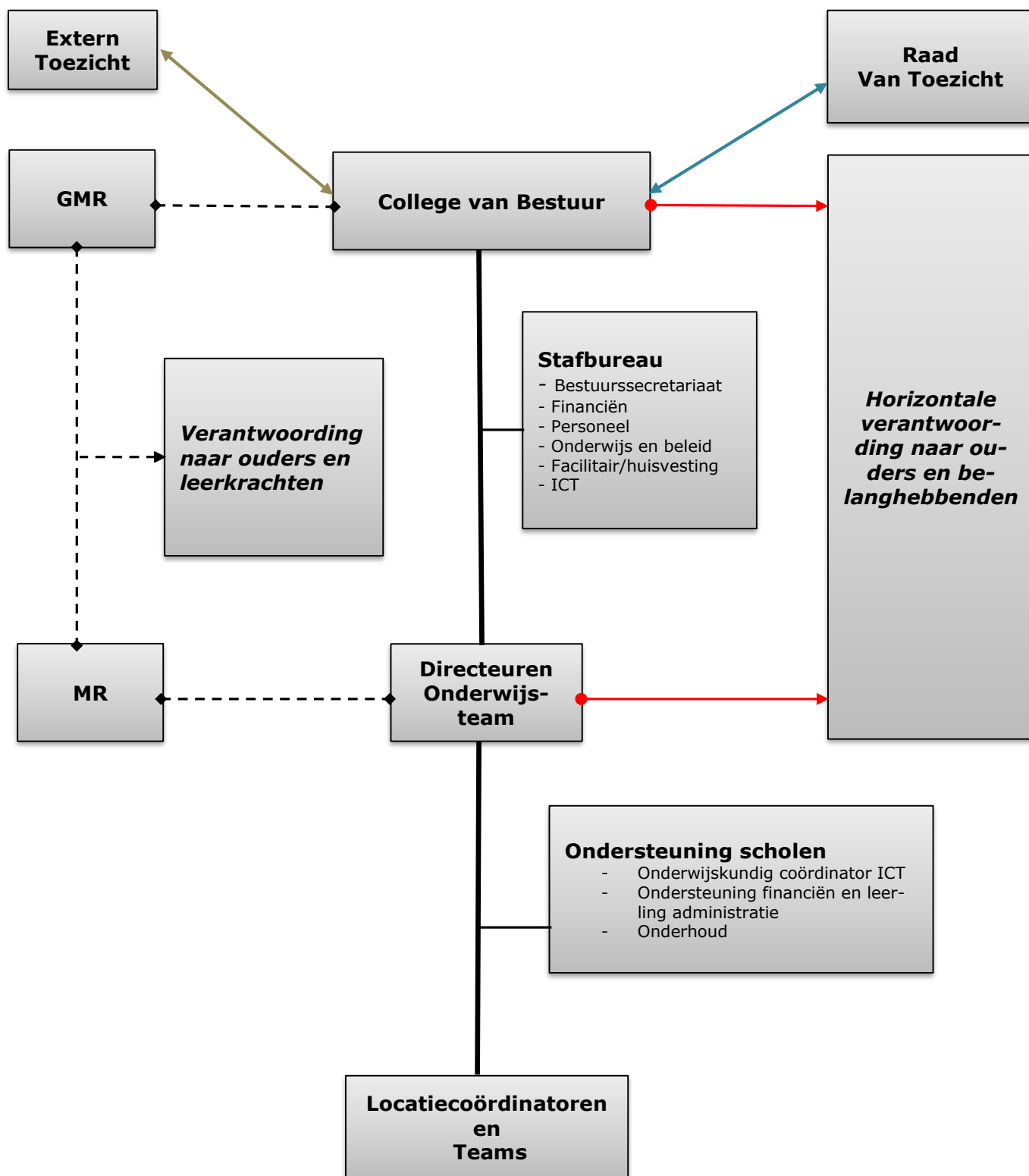
Sinds de verzelfstandiging van het openbaar basis- en speciaal basisonderwijs in de gemeenten Berkelland en Oost Gelre op 1 augustus 2003 is OPONOA een stichting met als doel het in stand houden van openbare scholen (artikel 48 WPO) in beide gemeenten en het leveren van een bijdrage aan de ontwikkeling van leerlingen met aandacht voor de godsdienstige, levensbeschouwelijke en maatschappelijke waarden.

Als uitvloeisel van de Wet "*Goed bestuur Goed Onderwijs*" heeft de stichting (september 2011) met de invoering van het Raad van Toezicht-model voldaan aan de wettelijke verplichting bestuur en (intern) toezicht te scheiden. Het College van Bestuur is nu het bevoegd gezag van de scholen. Er is een Raad van Toezicht, die naast de rol als werkgever van het College van Bestuur als belangrijkste taak heeft het op onafhankelijke wijze integraal toezicht houden op het beleid van het College van Bestuur en op een efficiënte en effectieve inzet van de middelen (statuten artikel 11 lid 1 a. en 1.b.). De betrokkenheid en invloed van de gemeenteraden is beperkt: zorgdragen voor voldoende openbaar onderwijs, begroting en jaarverslag goedkeuren en de mogelijkheid tot ingrijpen bij verwaarlozing van haar taak of financieel wanbeheer door het bestuur.

Middels dit jaarverslag legt het College van Bestuur verantwoording af over de ontwikkelingen en financiële resultaten. In 2017 heeft de uitwerking van en vervolgens definitief vaststellen van het strategisch beleidsplan "*samen dicht bij ieder kind*" veel tijd geveegd, waarbij zorgvuldigheid boven snelheid ging. Daarnaast is er een koppeling gemaakt tussen het strategisch beleidsplan en het werken in onderwijsteams via het zogenaamde "*bestuurlijke draaiboek*" (zie bijlage 4). Ook zijn de verschillende websites (Oponoa en scholen) vernieuwd.

Organogram en communicatiestructuur Stichting OPONOA

College van Bestuur

Het College van Bestuur draagt de eindverantwoordelijkheid voor de stichting. Deze wettelijke taken zijn vastgelegd in de statuten van de stichting. Als leidraad voor het handelen hanteert het College van Bestuur de Code Goed Bestuur, opgesteld door de PO-raad en in juni 2017 opnieuw door de Algemene Ledenvergadering vastgesteld. Het College is het bevoegd gezag (schoolbestuur) van vijftien openbare basisscholen en één school voor speciaal basisonderwijs in de gemeenten Berkelland en Oost-Gelre.

Als schoolbestuur is het College van Bestuur ook eindverantwoordelijk voor de kwaliteit op de scholen. Middels de in eigen beheer ontwikkelde "*barometer*" worden jaarlijks zowel de eindopbrengsten van de afgelopen drie jaren alsmede alle tussenopbrengsten op het gebied van Taal, Rekenen en Lezen (technisch en begrijpend) in beeld gebracht en besproken. Waar nodig wordt een (preventief) Plan van Aanpak opgesteld (vast format).

De resultaten vormen ook een onderdeel van het gesprek tussen directeur onderwijsteam samen met de locatiecoördinator en het College van Bestuur tijdens de schoolvisite. Door het veranderend inspectietoezicht (bestuursgericht) worden zowel de barometer (3.0) als de schoolvisites m.i.v. schooljaar 2018 -2019 aangepast aan het nieuwe inspectiekader.

Tevens is er een maandelijks overleg tussen directeuren onderwijsteam en het College van Bestuur. Daarnaast maakt het College van Bestuur in de periode januari en februari een "*rondje*" langs alle MR-en om te horen wat "*leeft op de school*".

Met de invoering van onderwijsteams is ook het directiebestuur veranderd. Allereerst is er een maandelijks overleg tussen het College van Bestuur (voorzitter) en de directeuren onderwijsteam aangevuld met de directeur van sbao de Diekmaat. Er vindt daarnaast ook 2 á 3 keer per jaar overleg plaats met alle leidinggeven: het College van Bestuur (voorzitter), de directeuren onderwijsteam, directeur sbao en alle locatiecoördinatoren. Hierin worden dan onderwerpen op stichtingsniveau besproken.

De leden van het College van Bestuur hebben in diverse regionale en landelijke organisaties zitting:

Voorzitter CvB:	Bestuur arbeidsmarktplatform (AP-PO) Arbeidsvoorwaardencommissie van de PO-raad Bestuurdersvereniging PO (BvPO) Algemeen bestuur SWV IJssel-Berkel
Lid CvB:	Platform Primair Onderwijs Oost-Gelderland (PPOG) SWV Haaksbergen SWV Brevoordt

Gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

De Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad vertegenwoordigt de ouders en leerkrachten van de 16 scholen binnen de stichting OPONOA. Elke school vaardigt een leerkracht of een ouder af volgens een vast roulatieschema. Het dagelijks bestuur van de GMR bestaat uit de voorzitter (ouder), de vicevoorzitter (personeelslid) en een penningmeester (ouder). Het DB heeft maandelijks, twee weken voorafgaand aan een GMR-vergadering, vooroverleg met het College van Bestuur.

De bezetting van de P-geleding in de GMR is een punt van aanhoudende aandacht en zorg. Zo is de vacature van secretaris in het DB, evenals het vorige kalenderjaar, nog steeds niet ingevuld en vindt er een wisselende vertegenwoordiging van sommige scholen plaats. Dit komt de continuïteit en professionaliteit v.d. GMR helaas niet ten goede. Er wordt binnen de GMR wel nagedacht over een andere opzet, maar vooralsnog is gekozen om e.e.a. niet te wijzigen. Het secretariaat wordt, vanuit pragmatische redenen, uitgevoerd door het stafbureau.

De interne toezichthouder (veelal de Raad van Toezicht) pleegt ten minste twee maal per jaar overleg met de medezeggenschapsraad (GMR). Dit wordt niet in de WMS geregeld maar in de Wet op het primair onderwijs (WPO artikel 17c lid 3). De wet schrijft niets voor over de vorm waarin het overleg gegoten moet worden. Er worden samen afspraken gemaakt wie bij het overleg aanwezig is. Het overleg kan plaats vinden tussen de volledige raden maar dat hoeft niet. Het overleg heeft plaats gevonden op 9 april en 8 november 2017.

In onderstaande tabel zijn de diverse beleidsdocumenten verwerkt waar een advies dan wel instemming aan de GMR is gevraagd (2017). Voor aanvullende informatie zie ook het jaarverslag 2016-2017 van de GMR.

Document	Datum	Resultaat
Schorsings- en verwijderingsmodel	12-04	Instemming
Strategisch beleidsplan	12-04	Instemming
Overleg of basismodel	12-04	Instemming
Financiële verantwoording GMR	14-06	Instemming
Bestuursformatieplan	14-06	Instemming
Concept jaarrekening	14-06	Instemming
Functieboek leraar ondersteuner	14-06	Instemming
Taakbeleid (Cupella)	14-06	Geen instemming
Notitie onderwijsassistent	14-06	Instemming
Privacy reglement	6-12	Instemming
Begeleiding startende leerkrachten	6-12	Instemming
Handleiding vervangingspool	6-12	Instemming
Zienswijze begroting	6-12	Instemming

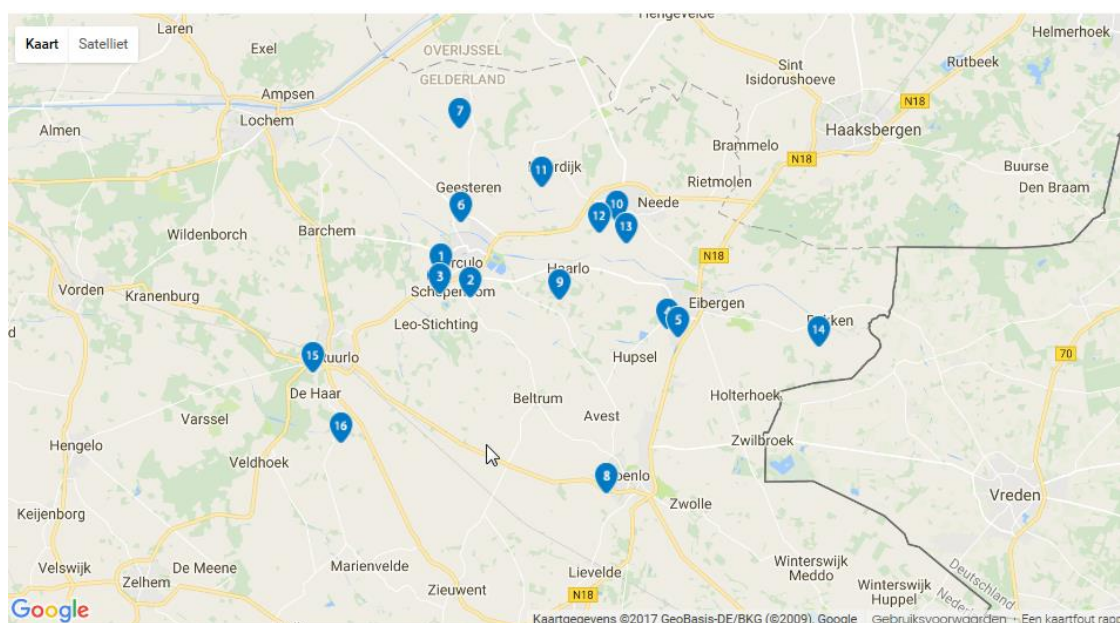

Directeuren onderwijsteams

De directeuren onderwijsteam (DOT-ers) geven leiding aan een cluster van scholen (zie bijlage 1). Zij krijgen van het bestuur de ruimte om het bestuursbeleid te vertalen naar de werkvloer zichtbaar in het bestuurlijk draaiboek, wat vastgesteld is door de MR-en van de diverse scholen (zie ook hoofdstuk 3). Maandelijks hebben zij managementoverleg (= DOT-ter, loc.coörd. en IB-er), waarin actuele ontwikkelingen en beleidszaken worden besproken. De uitwerking en verdeling van taken tussen bestuur en de directeuren onderwijsteam is vastgelegd in een managementstatuut.

Stafbureau

Het stafbureau heeft als taak het terzijde staan van het College van Bestuur, de directeuren onderwijsteam en de locatiecoördinatoren bij de uitoefening van hun taken en bevoegdheden op het terrein van financiën, huisvesting, onderhoud, managementondersteuning, personeel en organisatie, ICT, Arbo en vervanging. Het stafbureau heeft niet altijd alle deskundigheid in huis. Er wordt, indien nodig, noodzakelijke expertise ingehuurd. Het betreft hier dan met name de zaken rondom de meerjarenonderhoudsplanung en huisvesting (Thero Bouwkundig Adviesbureau uit Oldenzaal), ondersteuning voor/bij de plan van aanpak scholen (High Five), juridische ondersteuning (Onderwijs Juristen Groep) en specifieke ondersteuning op het terrein van personeelszaken (CABO; zie ook ERD en ziekteverzuim).

Onze scholen

1. OBS Noord, Borculo	6. OBS De Keikamp, Geesteren	12. OBS De Hofmaat, Neede
2. OBS Kiezel en Kei, Borculo	7. GA v.d. Lugtschool, Gelselaar	13. SBO Diekmaat, Neede
DaVinci Berkelland, Borculo	8. OBS 't Palet, Groenlo	14. OBS De Berkel, Rekken
3. H.W. Heuvelschool, Borculo	9. OBS De Voshaar, Haarlo	15. OBS Kerst Zwart, Ruurlo
4. OBS Op d'n Esch, Eibergen	10. OBS De Marke, Neede	16. OBS De Driesprong, Ruurlo
5. OBS Menno ter Braak, Eibergen	11. OBS B. Tormijn, Neede	

Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht bestond in 2017 uit de volgende leden:

J.R. ten Arve, M.J.A. Hulshof, C.A. Laponder (voorzitter), A.G.M. Olthof (vicevoorzitter) en H.G.M. van Zutphen.

De samenstelling en het rooster van aftreden is als volgt:

Meetmoment 1 januari 2018.

Naam	Functie	Einde 1 ^{ste} termijn	Einde 2 ^{de} termijn
C.A. Laponder	Voorzitter	01-08-2015	01-08-2019
A.G.M. Olthof	Vice voorzitter	01-08-2014	01-08-2018
J. ten Arve	lid	01-08-2015	01-08-2019
H.G.M. van Zutphen	lid	01-08-2017	01-08-2021
M.J.A. Hulshof	lid	01-08-2016	01-08-2020

De Raad van Toezicht (RvT), als intern toezichtsorgaan, bespreekt en bevordert naleving van de Code Goed Bestuur binnen de Stichting OPONOA. Dit doet zij vanuit haar onafhankelijke rol door toezicht houden, toetsen, adviezen geven en werkgever zijn van de leden van het College van Bestuur (CvB). Zo ziet de RvT erop toe dat er innovatieve kracht is, dat het beschikbare geld voor onderwijs wordt gebruikt en dat efficiënt wordt omgegaan met de middelen die OPONOA tot haar beschikking heeft.

In het verslagjaar vergaderde de RvT 4 maal. Verder werden er twee themabijeenkomsten over onderwijsinnovatie georganiseerd. Het jaarlijkse gesprek met de leden van het CvB over hun functioneren vond plaats aan het begin van het verslagjaar. Ook waren er de halfjaarlijkse informele bijeenkomsten met de leden van de GMR.

Naast de formele vergaderingen vonden er vooroverleg-momenten plaats tussen de beide voorzitters van de RvT en het CvB, maar ook ad-hoc overleg tussen de leden van het CvB en de voorzitter en vicevoorzitter van de RvT. Verder werd door de leden van het CvB een aantal malen gebruik gemaakt van de kennis en kunde van individuele leden van de RvT.

Bijzondere aandacht werd besteed aan de totstandkoming en start van de uitvoering van het Strategisch beleidsplan 2017-2021 (SBP). Het College van Bestuur heeft hoge verwachtingen uitgesproken naar de leerkrachten van OPONOA op het gebied van vakken, eigentijds onderwijs, het deelnemen aan lesobservaties en feedback en het blijven professionaliseren. Er werd begonnen met het verder werken aan de expertise van onderwijzend personeel, permanente educatie, zelfreflectie en diversiteit in de onderwijsteams. De kracht voor verbetering van het innovatieve vermogen van OPONOA ligt bij de professionals in het onderwijs, de leeraar maakt het verschil, en bij de ondersteuners van het onderwijsproces.

De Inspectie Onderwijs startte met een nieuw toezichtkader: het bestuursgericht toezicht. De onderdelen kwaliteitszorg, kwaliteitscultuur, verantwoording en dialoog alsmede financieel beheer werden met een voldoende beoordeeld. Er werd een aantal herstelopdrachten geformuleerd. Deze zijn door het CvB kortdadelijk uitgevoerd.

Voor de leden van de RvT is het halfjaarlijkse informele contact met de GMR belangrijk. In 2017 werd tweemaal een bijeenkomst georganiseerd. De waarnemingen, die het RvT tijdens dit overleg deed, werden besproken met het CvB en er werd toegezien op adequate behandeling van de opmerkingen die waren gemaakt door de GMR-leden.

De RvT maakt zich zorgen over de samenstelling en continuïteit van de GMR. Op 1 januari 2018 was er nog steeds een langlopende openstaande vacature voor de functie van secretaris. Vanuit de lerarengeschieding bleek het moeizaam om geïnteresseerden te mobiliseren.

De RvT is een voorstander van samenwerking tussen CvB en andere schoolbesturen. Dit in het kader van toekomstbestendigheid in de regio. Daarnaast kan samenwerking, in welke vorm dan ook leiden tot gezamenlijk optrekken, uitwisselen van informatie over de uitvoering van het onderwijs en gezamenlijke activiteiten in het kader van ondersteunende diensten. Helaas verliep het traject stroperig en moeizaam ondanks de initiatieven en inspanningen van het CvB. In dit kader is informeel overleg geweest met twee vertegenwoordigers van de schoolorganisatie Hof van Twente. Afgesproken is dat medio 2018 een vervolgesprek zal plaatsvinden op initiatief van Hof van Twente.

De jaarrekening van 2017 geeft een positief resultaat. Dit is onder meer te danken aan een gedegen gehanteerd planning en control-systeem en een strakke sturing op financiën. Er is een goed overzicht van de risico's die OPONOA heeft voor de korte en middellange termijn. Bij elk risico zijn adequate beheersmaatregelen en acties omschreven en indicators vastgesteld. De stand van zaken wordt kernachtig weergegeven.

In 2017 werd door het CvB de begroting voor 2018 en een meerjarenraming vastgesteld. De meerjarenbegroting laat een tekort zien i.v.m. de verwachte daling van het leerlingenaantal in de loop der jaren. Het CvB heeft echter al gedurende een aantal jaren proactief een breed scala aan maatregelen ingezet om deze daling het hoofd te bieden en zal dat in de toekomst ook blijven doen. De RvT is wel benieuwd op welke wijze de betreffende gemeentebesturen een bijdrage zouden kunnen leveren aan het ondersteunen van de continuïteit van OPONOA.

Samen dicht bij ieder kind.

Namens de Raad van Toezicht.
C.A. Laponder
Voorzitter

2. Missie en visie: dit is waar we voor staan

Openbaar onderwijs is voor ons een begrip met inhoud en de openbare onderwijs-identiteit komt sterk tot uitdrukking in onze gezamenlijke kernwaarden. Ze vormen de basis en inspiratiebron voor alles wat we doen. Hieronder onze kernwaarden (afkomstig uit het strategisch beleidsplan 2017-2021: *"samen dichtbij ieder kind"*).

Samen dichtbij ieder kind

Samen

Samen heeft voor ons te maken met betrokken zijn bij en aandacht hebben voor elkaar. Betrokkenheid heeft daarnaast een directe relatie met je betrokken en verantwoordelijk voelen voor je eigen leer- en ontwikkelproces (eigenaarschap) en je daarop laten aanspreken.

"*Samen*" komt ook tot uitdrukking in het samenwerken met ouders, onze belangrijkste partners, en met anderen in de omgeving. We zoeken actief verbinding met onze omgeving en stellen steeds de vraag: wat kunnen wij samen doen om onze leerlingen zo goed mogelijk te begeleiden in hun ontwikkeling?

Dichtbij

Niet alleen in ruimtelijke zin willen wij dichtbij staan, in bijna elk dorp is immers een openbare school dicht bij huis te vinden. Maar ook in een andere betekenis dicht bij kinderen: we stellen de kwaliteiten en ontwikkelingsbehoefte van kinderen centraal. Vertrouwen en plezier zijn in onze visie nodig om tot leren en ontwikkeling te komen.

Ieder kind

Bij ons is ieder kind welkom en voelt ieder kind zich met zijn eigen achtergrond en eigen aardigheden, gewaardeerd en gerespecteerd. Wij zijn nieuwsgierig naar je en willen met jou uitzoeken waar je talenten en mogelijkheden liggen. Leren is niet alleen kennisoverdracht, leren gaat ook over het ontwikkelen van je unieke ik in relatie met anderen. Een brede ontwikkeling. **Ieder kind telt!**

Wij hebben interesse in elkaars opvattingen, normen en waarden en besteden daar op de scholen actief aandacht aan. Op basis van gelijkwaardigheid gaan we het gesprek aan over verschillen tussen mensen, over anders denken, over je inleven in een ander, over tolerantie en respect voor elkaar.

Op de volgende bladzijde een overzicht m.b.t. de realisatie van onderwerpen, afkomstig uit de managementrapportage januari-juli 2017 (besproken in de oktobervergadering van de Raad van Toezicht).

Realisatie strategische beleidspunten

In de begroting van 2017 zijn bij paragraaf B (pagina 3, 4 en 5) een aantal beleidsvoornemens geformuleerd. In deze paragraaf een (beknopt) overzicht van de stand van zaken. Tevens is, waar mogelijk, een financiële vertaling gegeven.

Onderwerp	indicator	Stand van zaken	Ontwikkeling/ risico's	Financieel
Onderwijs				
Nieuw strategisch beleidsplan	Beleidsplan	Gereed	Jaarlijks evalueren	-
ICT investeringen	Investeringsplan OT	Meerjaren OT gereed	Digitale methodieken	Investeringsbudget OT
ICT vaardigheden	POP	Schoolniveau ingevuld	Onderwijsvormen	Prof.budget OT/scholen
Personeel				
Kennis / ervaringen delen	Bestuurlijk draaiboek	Gereed		-
Gesprekkencyclus/ bekwaamheidsdossier	Bekwaamheidsdossier	Via Cupella ingericht	Lerarenregister	-
Professionalisering	Professionaliserings- afspraken	Gereed per school	Nieuwe CAO en leraren- register	Prof.budget OT/scholen
Organisatie				
Onderwijsteams ingericht	Bestuurlijk draaiboek	Gereed Managementcontracten		-
Samenwerking schoolbesturen	Vervolggesprek- ken/rapport	Vervolggesprek in oktober	Traag en moeizaam	???
Passend Onderwijs				
Pilot onderwijs zorg en jonge kind	Groep zorg en jonge kind	Gerealiseerd	Verder in 2017/2018	-
Inzet onderwijsassistenten	Schema inzet	Gerealiseerd		In loonkosten
Bijeenkomsten IB-ers (kwaliteitszorg)	Bijeenkomsten en kaarten	Gerealiseerd Kaarten ontwikkeld	Planning 2017-2021	Prof.budget OT/scholen
Huisvesting				
Actualiseren meerjaren- onderhoudsplan	MJOP	Najaar 2017		Voorziening onderhoud
Alternatieve bezetting	Leegstand	Maatwerk per school	Koppelen aan IKC	+ / -
ERD				
Per 01-01-2017 ERD invoeren	Ziekteverzuim Vervangingskosten	Gestart Stijgend verzuim en kosten	Andere Arbodienst Verzekering	Zie pag. 10 t/m12

3. Onderwijs en andere ontwikkelingen

In 2017 zijn diverse landelijke en regionale ontwikkelingen in gang gezet of verder uitgewerkt, die invloed hebben op de beleidsagenda van de stichting. Het betreft hier een beschrijving op hoofdlijnen, het geeft geen prioritering aan en is niet limitatief.

Regeerakkoord

Na de langste formatie (225 dagen) werd het [kabinet-Rutte III](#) beëdigd. De politieke agenda voor de komende jaren is beschreven in het regeerakkoord "*vertrouwen in de toekomst*". Een veelheid aan onderwerpen en budgetten passeren de revue. Voor het onderwijs vooral werkdruk en salarissen. Voor één van de belangrijkste onderwerpen, namelijk het lerarentekort, ontbreekt echter elke verwijzing.

Salarissen

Naast het lerarentekort waren de loonkloof tussen het primair - en het voortgezet onderwijs en verminderen van de werkdruk belangrijke eisen van het gezamenlijke PO-front. De toegezegde middelen (vanuit het regeerakkoord) zouden eerder beschikbaar moeten komen en het budget voor salarissen zou opgehoogd moeten worden². Daartoe zijn een tweetal grote landelijke stakingen georganiseerd. Het College van Bestuur onderschrijft de acties en heeft zorg gedragen voor doorbetaling van salaris tijdens de stakingen. Het resultaat van die landelijke acties is, dat er een akkoord gesloten is over het eerder beschikbaar komen van werkdrukkiddelen (kasschuif).

Werkdruk

De ervaren werkdruk in het primair onderwijs is hoog, vooral onder leraren. Bijna 84 procent van de leraren in de sector ervaart (zeer) veel werkdruk. Gezien de ervaren werkdruk is het niet verwonderlijk dat de onvrede over de hoeveelheid werk in het primair onderwijs hoger ligt dan in andere overheidssectoren. Bijna 47 procent van de werknemers in het PO is ontevreden over de hoeveelheid werk, in het VO ligt dat op 36 procent³.

Begin februari 2018 heeft minister Slob met PO-front een akkoord bereikt over het terugdringen van werkdruk in het primair onderwijs. Schoolteams gaan in de komende periode met elkaar in dialoog over knelpunten en oplossingen. Daarvoor zijn additionele middelen eerder ter beschikking gesteld (kasschuif), oplopend tot 430 miljoen in 2021. In de managementrapportage 2018 meer hierover.

Onderwijsteams

Het schooljaar 2016-2017 valt te beschouwen als een opstartjaar en daardoor is het lastig om de resultaten en effecten van onderwijsteams en leren van elkaar thans weer te geven. Voor het schooljaar 2017-2018 zijn met alle Directeuren Onderwijsteams resultaatafspraken gemaakt op basis van vaste formats over schoolontwikkeling en de relatie met het strategisch beleidsplan en het leren van elkaar. Dit maakt onderdeel uit van het zogenaamde bestuurlijke draaiboek (zie bijlage 4).

Strategisch Beleidsplan (SBP)

Na een interactief bottom-up proces hebben voor de zomervakantie verschillende gedingen het document goedgekeurd en is het strategisch beleidsplan "samen dicht bij ieder kind" door het College van Bestuur vervolgens definitief vastgesteld.

In het SBP worden vier ontwikkelingslijnen (de rode draad) geschetst, te weten talentontwikkeling, toekomstig en uitdagend onderwijs, professionele ontwikkeling in een professionele cultuur en tot slot ouderbetrokkenheid en samenwerking.

² Brief PO-raad 29 november 2017 aan vaste commissie OC en W.

³ Onderwijsatlas primair onderwijs 2017 : de arbeidsmarkt in beeld

In het SBP is ook een concretisering gemaakt bij de rode draad: *"als wij in 2021 de school binnen lopen dan zien wij..."* Deze concretisering is op 3 niveaus: scholen, leerlingen en leerkrachten.

Op 13 september is de eerste studiedag voor alle personeelsleden gehouden rondom profi-leren (2 x per jaar). Een inspirerende, motiverende en gezellige dag voor de ruim 200 aanwezigen. Deze dag was het startsein voor de personeelsleden om te beginnen met de uitvoering van het SBP. Niet gisteren, niet morgen, maar vandaag, waarbij het gaat om loslaten en durf tonen. De uitwerking is zichtbaar in het bestuurlijk draaiboek.

Bestuurlijk draaiboek

Om de koppeling tussen realiseren van het werken in onderwijsteams (leren van elkaar) en het strategisch beleidsplan is het bestuurlijk draaiboek ontwikkeld, waarbij de rode draad voor de komende jaren zichtbaar gemaakt dient te worden (zie bijlage 4). Aan het eind van het schooljaar 2017-2018 kan middels het bestuurlijk draaiboek gemonitord worden hoe e.e.a. verlopen is en of mogelijke vervolgspraken c.q. bijstellingen nodig zijn. Verantwoording van het bestuurlijk draaiboek vindt plaats op schoolniveau in de MR.

Professionalisering

Na het eerste jaar (2016 -2017) is overleg gevoerd met de locatiecoördinatoren over hun scholing. Na een inventarisatie is, op basis van hun wensen en ambitie, niet gekozen voor een opleiding op middenmanagementniveau (wat aansluit bij hun taak), maar een gevalideerde schoolleidersopleiding. De Avans Hogescholen verzorgt deze opleiding in company. Afronding rond de zomer 2018.

In het kader van een kweekvijver hebben zich nog 2 personeelsleden aangemeld. Doordat de studiedagen op dinsdag vallen krijgen de locatie coördinatoren ook een voucher voor extra dagen (15) taakrealisatie. De totale investering in deze professionalisering is ruim € 100.000 (zie begroting 2018).

De leraar maakt het verschil. Het gaat dan ook om hun professionele en persoonlijke ontwikkeling. Dat we de kinderen stimuleren door samen te werken, te leren en eigenaarschap te tonen, verwachten wij natuurlijk ook van de personeelsleden zelf. Een belangrijk hulpmiddel daarbij is het inzetten van IRIS-connect binnen de stichting.

Elk personeelslid zal in het schooljaar 2017-2018 minimaal 2 x met IRIS-connect gewerkt hebben en feedback hebben ontvangen van een collega (verantwoording in het bestuurlijk draaiboek). Het samen met elkaar leren is een effectieve manier van scholing en draagt bij aan de onderwijskwaliteit⁴.

Voor hun persoonlijke ontwikkeling kan ook het eigentijdse middel e-learning (Lerarenacademie) worden ingezet, waarbij de personeelsleden uit een groot gevalideerd aanbod zelf kunnen kiezen (afgestemd met locatie coördinator). Bij een succesvolle afronding kan het dan opgenomen worden in het bekwaamheidsdossier (verantwoording door het personeelslid en telt het mee voor het nog te ontwikkelen lerarenregister). Naar verwachting zal het onderwerp professionalisering in de nieuwe cao PO ruime aandacht krijgen.

Bestuurlijk toezicht

Na de zomer van 2016 heeft de stichting deelgenomen aan een pilot Bestuurs Gericht Toezicht (BGT). Deze nieuwe werkwijze houdt in, dat het schoolbestuur (College van Bestuur) als eindverantwoordelijke zicht heeft op de kwaliteit van het onderwijs op haar scholen. Het rapport met de uitkomsten en bevindingen is aan de orde geweest binnen de stichting, waarbij de uitkomsten en vervolgstappen besproken zijn met alle geledingen (voorjaar 2017).

Het eindoordeel van de inspectie is op de onderzochte onderdelen (kwaliteitszorg, kwaliteitscultuur, verantwoording en dialoog alsmede financieel beheer) met een voldoende beoordeeld. Verbeterpunten voor de inspectie zijn o.a. opnemen van gespreksverslagen GMR en RVT en verkorten van de tijdsspanne tussen schoolbezoeken en rapportage. Voor de stichting lagen de verbeterpunten vooral op het terrein van nog beter zicht krijgen op de kwaliteit van de scholen.

---

⁴ Professionalisering van leraren in het primair onderwijs, MOOZ 2014

Het gaat dan om het ontwikkelen van een set van kwaliteitskaarten (planmatig en cyclisch handelen) en het aanscherpen van normering opbrengsten (van 60 % inspectie naar 75% zelf). Tevens is er een eigen normering van het pedagogisch – didactisch handelen (lijst v.d Grift) vastgesteld. Er wordt een nieuwe barometer (3.0) ontwikkeld en de schoolvisites zullen een andere opzet en invulling krijgen.

Er zijn een 2-tal herstelopdrachten (Da Vinci met aanbod en Kiezel en Kei met kwaliteitszorg) afgegeven vanuit het BGT, en 1 herstelopdracht vanuit een kwaliteitsonderzoek (G.A. v.d. Lugt). De scholen zijn in het voorjaar van 2018 bezocht met als resultaat een voldoende beoordeling.

Eindscores

Basisscholen kunnen zelf kiezen welke Eindtoets ze afnemen in groep 8. Binnen Oponoa wordt (vooralsnog) gewerkt met de CITO Eindtoets. Door de verschuiving van de afnamedatum eindtoets zijn de gegevens over 2018 pas beschikbaar in de managementrapportage. In dit jaarverslag de scores over 2017 (zie bijlage 5). De resultaten laten zien, dat er t.o.v. vorig schooljaar vooruitgang is geboekt. Slechts 2 scholen presteren nu nog onder de ondergrens. Voor de ene school (de Marke) is een separaat PvA opgesteld. Uitvoering m.b.v. externe ondersteuning.

De andere school, obs Kiezel en Kei, heeft voor de 3de maal op rij onder het niveau van de inspectie gescoord. Dit was in tegenstelling met de resultaten op de entree-toets en de barometer. Nadere analyse bood geen uitkomst. De inspectie heeft daarop een nader onderzoek ingesteld. Op alle onderzochte onderdelen (pedagogisch didactisch handelen, kwaliteitszorg en –cultuur) kreeg de school een voldoende. Ook de inspectie kon geen verklaring vinden voor het teleurstellende resultaat op de eindscores.

Ouderbetrokkenheid

In 2017 (maart en april) heeft de schoolinnovatiegroep (SIG) uit Zwolle het tweejaarlijkse onderzoek naar de ouderbetrokkenheid onder alle scholen uitgevoerd. *Binnen het begrip ouderbetrokkenheid worden een drietal dimensies onderscheiden, namelijk: ondersteunen, verbinden en participeren. Daarnaast is er nog een extra dimensie aan toegevoegd, namelijk de schoolbeleving. Dit om zo inzicht te verkrijgen in de algehele beleving en tevredenheid van ouders t.a.v. de school⁵.*

Het onderzoek geeft inzicht in de beleving van ouders m.b.t. de wederzijdse betrokkenheid en dan met name op hetgeen de school onderneemt om ouders zo goed mogelijk te betrekken bij het onderwijs en de ontwikkeling van hun kinderen. Dit om vast te kunnen stellen op welke punten de school haar beleid, of uitvoering daarvan, kan aanscherpen, ten einde de ouderbetrokkenheid te optimaliseren.

De resultaten van dit onderzoek zijn op het DNS (Directieberaad Nieuwe Stijl) met alle locatiecoördinatoren gepresenteerd (juni). De directeuren onderwijsteam hebben, waar nodig, verbeteracties gepland, uitgevoerd en gekoppeld aan de kwaliteitskaarten (zie ook bestuurlijk draaiboek). In de schoolvisites en in de MR van de school is dit vervolgens besproken. De resultaten van de ouderbetrokkenheid zijn in bijlage 6 opgenomen.

De dimensie “*verbinden*” komt als sterkste naar voren. Hier ligt de nadruk op de relatie en samenwerking tussen ouders en school. Daarnaast scoort de dimensie beleving een goede tweede positie met als meest sterke punten welzijn en informatie gevolgd door kwaliteit en veiligheid.

---

⁵ Theoretisch kader, pagina 5 en 6 rapportage ouderbetrokkenheid OPONOA, SIG mei 2017

Het ontwikkelpunt binnen OPONOA ligt in de dimensie “*participeren*”. De betrokkenheid van ouders in de vorm van zitting nemen in een commissie en een proactieve houding van ouders bij hulp aanbieden, worden door de ouders lager gescoord. De uitdaging van scholen is om meer samen op te trekken. Dit sluit aan bij het nieuwe strategische beleidsplan: samen dicht bij ieder kind (paragraaf 8: ouderbetrokkenheid en samenwerking, samen school maken).

Als aandachtspunt stichting breed komt naar voren het aspect “onderscheidend” zijn. De vraag is wel in hoeveel belang ouders hieraan hechten⁶. In de loop van 2018 wordt bekeken in hoeverre een koppeling met innoveren en profileren mogelijk en of wenselijk is (komt terug in managementrapportage jan-juli 2018).

Veiligheidsonderzoeken

Jaarlijks worden de leerlingen uit groep 6 tot en met 8 van de Oponoa-scholen gevraagd deel te nemen aan het “veiligheidsonderzoek”. Zo wordt duidelijk, in hoeverre er sprake is van pestgedrag op een school en hoe, waar en door wie gepest wordt. Met het veiligheidsonderzoek onder leerlingen verkrijgt de school inzicht in hoe en in welke mate er wordt gepest, waar dit gebeurt, door wie er wordt gepest en hoe zij vinden dat pesten op school wordt aangepakt. De onderzoeken worden uitgevoerd door de School Innovatie groep uit Zwolle. De resultaten zijn in bijlage 7 opgenomen.

Klachten

In 2017 is er één klacht ingediend bij de landelijke klachtencommissie. Deze is uiteindelijk niet ontvankelijk verklaard.

Daling SBO

Sinds de invoering van Passend Onderwijs in augustus 2014, valt op dat het aantal leerlingen binnen het speciaal (basis) onderwijs niet alleen stabiliseert, maar ook daadwerkelijk daalt. Kijkend naar het leerlingaantal op de Diekmaat, dan is het teruggelopen van 180 leerlingen (1 oktober 2013) naar 130 leerlingen (op 01-10-2017) en naar verwachting 108 leerlingen (op 1 oktober 2018).

Dit heeft niet alleen ingrijpende financiële (minder inkomsten en leegstand) en personele consequenties (minder formatie voor de groepen, minder ondersteuning, minder directie tijd), maar roept ook de vraag op welk soort onderwijsvoorziening de Diekmaat wil en of kan zijn en wat dit vervolgens voor de (onderwijs) organisatie en competenties van personeel betekent.

In het nieuwe ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband IJssel Berkel 2018-2022 is dit ook een onderwerp wat uiterlijk 2021 uitgekristalliseerd dient te zijn. Met de directie, personeel en MR van de Diekmaat wordt daarin door het CvB verder over doorgepraat.

Er wordt ook gezocht naar mogelijke alternatieve aanvullingen op en bij het aanbod van sbao de Diekmaat. Zo is er op het snijvlak van zorg en onderwijs een pilot gestart: “onderwijs en zorg aan het jonge kind” (nov. 2016). Het gaat hierbij om kinderen, waarbij de ontwikkeling langzamer verloopt in vergelijking met leeftijdgenootjes. Het is dan de vraag of de kinderen al aan onderwijs “toe zijn” of dat extra ondersteuning vanuit zorg nodig is. Deze pilot krijgt een vervolg in schooljaar 2017-2018 (2019). Financiering via middelen Zozijn.

---

⁶ Pagina 13 rapportage ouderbetrokkenheid OPONOA, SIG mei 2017

DA Vinci 2.0

De afgelopen jaren is er vanuit maatschappelijke- en politieke organisaties aandacht gevraagd voor talentontwikkeling en hoogbegaafdheid, wat zijn verstaalslag heeft gevonden in het bestuursakkoord (actielijn1). Het College van Bestuur heeft steeds uitgedragen dat Da Vinci een school van en voor het samenwerkingsverband zou moeten zijn, analoog het speciaal basisonderwijs. Om dit te kunnen realiseren zijn een aantal stappen gezet.

Allereerst is de onderwijscoach van het samenwerkingsverband betrokken bij de intake van de kinderen. Ten tweede zijn er, geïnitieerd vanuit het samenwerkingsverband diverse gesprekken gevoerd met ouders en betrokkenen (zogenaamde expert-meetings). Ook is een inventarisatie gehouden naar de verschillende voorzieningen en mogelijke scenario's.

Er zijn gesprekken geweest tussen directie van de sbao, de directeur onderwijsteam, de directeur van het samenwerkingsverband en de voorzitter van het College van Bestuur over een mogelijke ontwikkelingsrichting van Da Vinci. Betrokken geledingen zijn geïnformeerd over de mogelijke ontwikkelingen.

Uiteindelijk heeft dit geleid tot een concept "*groeimodel Da Vinci 2.0*" waarin naast een full-time onderwijsvoorziening ook mogelijk een parttime afdeling en de ontwikkeling van een (regionaal) kenniscentrum beschreven wordt (verbonden aan de Diekmaat). Vanzelfsprekend niet alles in 1 keer, maar allereerst startend met een full time afdeling bij de Diekmaat. Exacte ingangsdatum nog niet duidelijk.

Dit alles met het uiteindelijke doel een dekkend netwerk voor hoogbegaafden binnen het samenwerkingsverband. Wanneer een en ander daadwerkelijk geconcretiseerd wordt is op moment van het schrijven van het bestuursverslag nog onduidelijk (variërend van 1 august 2018 tot 1 januari of 1 augustus 2019).

Samenwerking schoolbesturen en met gemeenten

Gebaseerd op het visiedocument "*Toekomstgericht Onderwijs Berkelland*" zijn met de diverse schoolbesturen in de afzonderlijke kernen gesprekken gevoerd over een nadere uitwerking en concretisering. Het gaat hierbij in eerste instantie om de keuze van het Assinkgebouw als locatie voor het VCO en het Simmelink als locatie voor het katholiek onderwijs in Eibergen.

Het bundelen van één openbare school in Eibergen is vooralsnog (gelet op de omvang van beide scholen) niet aan de orde. In de kern Neede zijn avonden belegd met diverse betrokkenen. Uitkomst daarvan is twee locaties met een verschillend onderwijsconcept ("*zodat ouders wat te kiezen hebben*").

Het College van Bestuur heeft met de diverse medezeggenschapsraden, teams en ouders overleg gevoerd over een (mogelijke) richting van onderwijshuisvesting in Neede, Ruurlo, Borculo en Eibergen. In 2018 zullen de gesprekken voortgezet worden. Vanzelfsprekend worden betrokkenen over de voortgang geïnformeerd.

Ook in de gemeente Oost-Gelre zijn gesprekken gevoerd en die hebben geleid tot een document, waarin aangegeven wordt onderwijs te verzorgen op 4 locaties, verzorgd door de schoolbesturen van Katholiek (Delta), Protestant (Accent) en Openbaar Onderwijs (OPONOA). Obs t Palet zal dan op termijn gezamenlijk gehuisvest worden in 1 gebouw met de St. Willibrordus. Onduidelijk is nog wanneer één en ander geconcretiseerd gaat worden.

Samenwerking met andere besturen is vooralsnog geen optie. In elke kern heeft de stichting te maken met andere (bijzondere) besturen, die bovendien hun corebusiness in andere steden hebben (b.v. Arnhem of Enschede). Wanneer zich mogelijkheden voordoen zal het College van Bestuur daar zeker op anticiperen.

In schooljaar 2016-2017 hebben de besturen (openbaar) van Roos, OPO Hof van Twente, Poolster en OPONOA een onderzoek laten uitvoeren naar de toekomstbestendigheid van de organisaties bekeken vanuit het perspectief van leerlingdaling (ontgroening). De resultaten van dit onderzoek zijn vervat in een rapport, wat in de verschillende besturen, RvT en GMR en directiebestuur besproken is.

Vervolgens zijn in gesprekken opvattingen over samenwerkingsmogelijkheden uitgewisseld. Het bleek niet mogelijk om met alle vier de partijen tot een gemeenschappelijk vervolg te komen. De bestuurder van de stichting Roos bleek meer gericht op een andere partner en had een ander (dringend) tijdsperspectief (FPU huidige bestuurder). De overige bestuurders hebben besloten om samen verder te gaan.

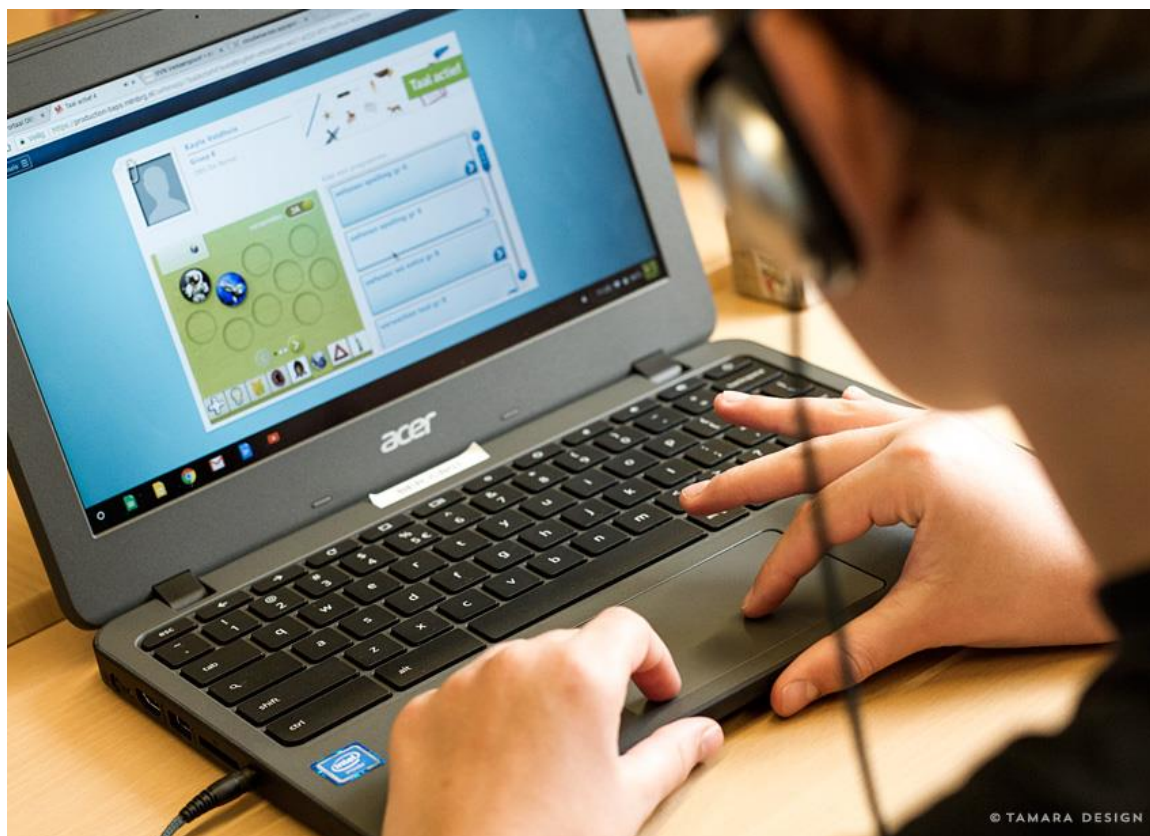
Het vervolgtraject is erg stroperig en moeizaam verlopen. Het formuleren van een vervolgopdracht leidde niet tot een eenduidige opdracht. Verschillende malen zijn data verschoven en er heeft begin oktober een finale bespreking plaats gevonden. Oponoa heeft daarbij aangegeven, dat een vervolgopdracht alleen zinvol is, als er ook een perspectief geschetst wordt op een verregaande samenwerking uitmondend in een fusie.

De uitkomst was, dat de andere partners geen noodzaak zagen voor verdere samenwerking en aangaven op eigen kracht zelfstandig verder te kunnen. De extra uitkering (ophoging) van de kleine scholentoeslag helpt daarbij ook niet. Op dit moment zijn zittende bestuurders om diverse redenen (alweer) vertrokken en worden nieuwe geworven. De RvT van OPONOA heeft een informeel overlegd gehad met de RvT van Hof van Twente. Wellicht wordt dit vervolgd.

Voorgaande impliceert, dat het College van Bestuur zich vooralsnog zal richten op het continuïteits-vraagstuk gekoppeld aan een eigen, toekomstbestendige organisatiestructuur. In de managementrapportage van september 2018 zal daar nader op worden ingegaan.

Basisbekostiging

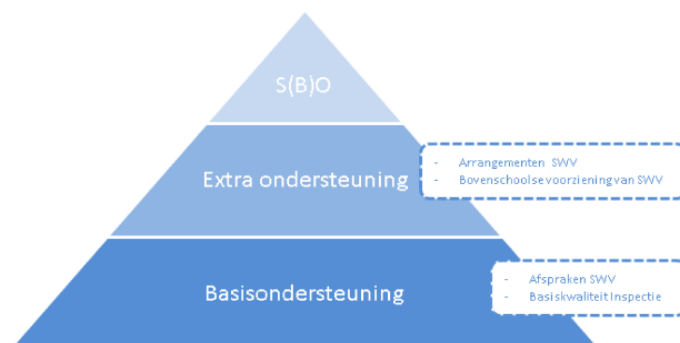
Om alle kinderen te helpen hun talenten te ontwikkelen goed kwalitatief onderwijs te realiseren, is het belangrijk dat de basisbekostiging op orde is. Schoolbesturen maken zich zorgen over de toenemende discrepantie tussen de bekostiging en de kosten van en ambities voor het onderwijs. Uit diverse onderzoeken, onder andere van het SEO (2017) en Berenschot (2017) komt naar voren dat de bekostiging niet in de pas loopt met de ambities van de politiek en dat de bekostiging voor materiële instandhouding 35% te laag ligt. Aanpassing en een parlementair onderzoek is derhalve dringend gewenst (PO-raad, april 2018).

4. Passend onderwijs

Vanaf 1 augustus 2014 hebben alle scholen de plicht om voor elk kind een passende plek te bieden. Liefst in de eigen klas, soms met extra ondersteuning. En anders op een andere school, die wel de juiste ondersteuning kan bieden: een andere basisschool of een school voor speciaal (basis)onderwijs. Met alle betrokken schoolbesturen zijn daartoe afspraken gemaakt in het ondersteuningsplan. Er zijn een drietal niveaus van ondersteuning:

Alle scholen dienen in 2017 te beschikken over een voldoende niveau van basisondersteuning. Van de school wordt daarmee verwacht om (in principe) alle kinderen te kunnen ondersteunen. Hierbij spelen vooral de standaarden 6 tot en met 11 een belangrijke rol (zie Ondersteuningsplan IJssel|Berkel). Hier ligt ook een link met complexe didactische vaardigheden uit het bestuursakkoord en de indicatoren van de inspectie.

Het bestuur ontvangt voor het realiseren van de basisondersteuning op de basisscholen structurele middelen van het samenwerkingsverband. Hiervoor worden IB-ers en onderwijsassistenten ingezet. Ook de Dikmaat ontvangt voor de formatie structurele bekostiging en nog een klein bedrag als materiële component (zie volgende pagina).

Soms is extra ondersteuning noodzakelijk. Hier worden afzonderlijke afspraken gemaakt (die dus verder gaan dan basisondersteuning) in de vorm van arrangementen. Deze extra middelen die het bestuur hiervoor ontvangt zijn incidenteel en gaan 1 op 1 rechtstreeks naar de desbetreffende scholen door inzet van extra formatie. Naast de structurele middelen worden ook incidentele middelen beschikbaar gesteld voor een specifiek doel of inzet (zie volgende pagina en bijlage 4). Gelet op het incidentele karakter worden er zo min mogelijk verplichtingen voor "aangegaan".

Tot slot is er de zware ondersteuning, waarbij het gaat om lesplaatsen op het sbao of speciaal onderwijs.

In de beide samenwerkingsverbanden zijn met de gemeenten afspraken gemaakt over het geven van onderwijs aan vluchtelingen in taalschakelklassen (Winterswijk, Zutphen en Borculo). Bekostiging vanuit de samenwerkingsverbanden en gemeenten. Voor meer informatie over passend onderwijs zie: www.passendonderwijs.nl en de websites van de samenwerkingsverbanden www.ijsselberkel.nl en www.swvbrevoordt.nl. Voor informatie over passend onderwijs zie ook het ondersteuningsplan 2018-2021 van het SWV IJssel|Berkel.

Verantwoording ontvangen middelen basisondersteuning en hoogbegaafdheid

Samenwerkingsverband IJssel | Berkel

Kalenderjaar 2017

Algemeen

Naam bestuur	Stichting OPONOA

1. Middelen basisondersteuning ⁷	€	Toelichting
Nog te besteden middelen basisondersteuning SWV ultimo 2016:	224.704	Conform verantwoording 2016, inclusief de extra uitbetaling van € 75 per leerling (betreffende boekjaar 2016, ontvangen in januari 2017).
Ontvangen middelen basisondersteuning in maart 2017:	54.206	Betreft 3/12 deel van schooljaar 2016-2017 (€ 216.825).
Ontvangen middelen basisondersteuning in juli 2017:	72.275	Betreft 4/12 deel van schooljaar 2016-2017 (€ 216.825).
Ontvangen middelen basisondersteuning in november 2017:	138.675	Betreft 5/12 deel van schooljaar 2017-2018 (€ 206.220 + € 126.600 = € 332.820).
Ontvangen extra uitkering in november 2017:	31.650	Betreft totale ophoging van € 15 per leerling, betreffende boekjaar 2017.
Totaal te besteden middelen basisondersteuning in 2017:	521.510	

Ingezette middelen basisondersteuning in 2017:	553.484
Nog te besteden middelen basisondersteuning ultimo 2017:	-31.974

1.1 Specificatie besteding middelen basisondersteuning in 2017

Categorie	Ingezette middelen €	Activiteiten en resultaten (zo specifiek mogelijk)
Loonkosten leerkracht(en)		
Loonkosten intern begeleider(s)	408.060	6 FTE IB-ers, ingezet voor begeleiding leerlingen, handelingsplannen, coaching leerkrachten
Loonkosten onderwijsassistent(en)	131.845	Elk Onderwijsteam heeft een (extra) onderwijsassistent (voor meerdere scholen), voor extra begeleiding leerlingen, FTE 0,65 per OT

⁷ Conform afgegeven beschikking SWV IJssel | Berkel.

Professionalisering	13.579	Begeleiding om te gaan met groep met kinderen met gedragsproblemen
Extra ondersteuning voor kind/groep/leerkracht		
Anders, namelijk:		
2. Middelen hoogbegaafdheid⁸	€	Toelichting
Ontvangen middelen hoogbegaafdheid in november 2017:	21.979	Betreft 5/12 deel van schooljaar 2017-2018 (€ 52.750).
Ingezette middelen hoogbegaafdheid in 2017:	46.049	
Nog te besteden middelen hoogbegaafdheid ultimo 2017:	-24.070	

2.1 Specificatie besteding middelen hoogbegaafdheid in 2017

Categorie	Ingezette middelen €	Activiteiten en resultaten (zo specifiek mogelijk)
Loonkosten leerkracht(en)		
Loonkosten intern begeleider(s)	23.349	Inzet IB-er specifiek voor Da Vinci
Loonkosten onderwijsassistent(en)	18.704	Inzet extra onderwijsassistent Da Vinci
Professionalisering	3.996	Scholing Looqin v Lith, Da Vinci Conferentie Bijzonder begaafd Wil'skracht 21st Cent.Skills Da Vinci Nieuw Leren, starttraining Klasseplan Da Vinci
Extra ondersteuning voor kind/groep/leerkracht		
Anders, namelijk:		

3. Verklaring van het schoolbestuur

Middels deze verantwoording verklaart het schoolbestuur dat de ingezette middelen basisondersteuning en hoogbegaafdheid in kalenderjaar 2017, overeenkomstig het doel, zoals opgenomen in het ondersteuningsplan van SWV IJssel Berkel, besteed zijn.

Namens bestuur	Voorzitter CvB
Naam	M.W. Everink
Datum	07-03-2018

⁸ Conform afgegeven beschikking SWV IJssel | Berkel.

5. Personeel en Formatie

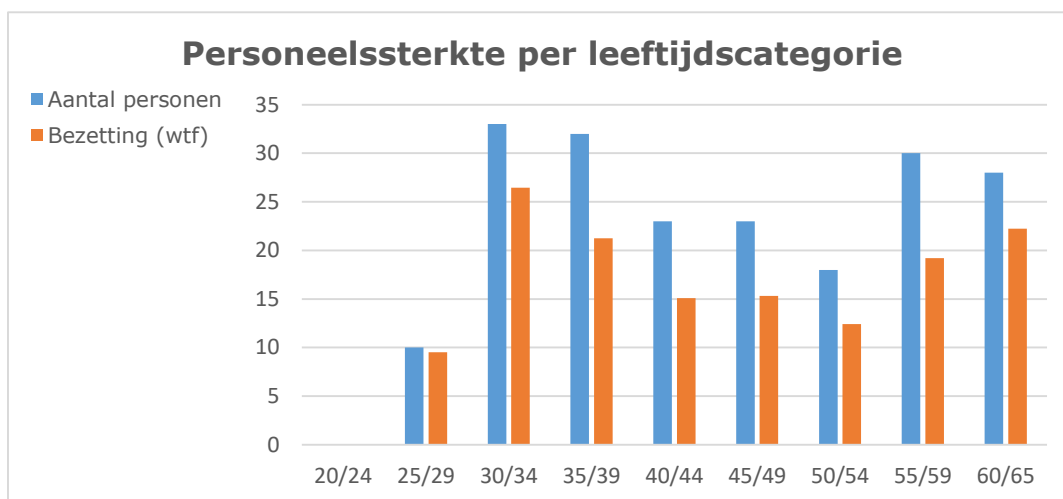
Personele ontwikkelingen

Per 31 december 2017 waren er 197 personeelsleden in vaste dienst met een totale omvang in fte's van 141,47. Dat is een daling van 5 personeelsleden en 4,30 fte ten opzichte van 2016. Er zijn 3 personeelsleden met Keuze Pensioen gegaan en 2 personeelsleden zijn op eigen verzoek weggegaan. Er zijn geen gedwongen ontslagen geweest.

Daarnaast waren er nog tijdelijke aanstellingen, uitbreidingen en LIO-ers, met een fte van in totaal 29,25, waarvan 10,94 fte op vervanging van zieke/afwezige personeelsleden. Tevens zijn er enkele onderwijsassistenten ingezet voor het begeleiden van leerlingen met een arrangement in het kader van Passend Onderwijs (bekostiging door Samenwerkingsverband).

Overzicht personeelssterkte per 31-12-2017 (vaste aanstellingen)

Totaal aantal Fulltime medewerkers:	45
Totaal aantal Parttime medewerkers:	152

Ontwikkeling FTE Oponoa 2014 t/m 2017 (gem. per jaar)

Dir/OP/OOP	2014 FTE	2014 leerl.	2015 FTE	2015 leerl.	2016 FTE	2016 leerl.	2017 FTE	2017 leerl.	01-2018 FTE	2018 leerl.
15 Basisscholen	126,93	2154	129,85	2110	133,10	2000	129,65	1890	130,50	1774
SBO	21,54	169	22,47	151	20,49	146	20,73	130	20,61	108
Stafb./CvB	8,06		7,97		6,97		6,94		5,94	
Totaal	156,53	2323	160,29	2261	160,56	2146	157,32	2020	157,05	1882

Ziekteverzuim

Vanaf 2012 was er sprake van een structureel dalend verzuim door meer inzage en grip op vooral het langdurig verzuim. Met ingang van 2017 is het ziekteverzuim echter fors gestegen. Voor een groot gedeelte betreft het langdurig ziekten met een duidelijke medische component. Deze is in het algemeen slechts beperkt beïnvloedbaar. Nadat in maart 2017 de ziekteverzuimcijfers wederom een stijging liet zien (wordt maandelijks gemonitord), zijn de afspraken met de arbodienst aangescherpt.

Percentage ziekteverzuim

Jaar	Percentage	Landelijk
2012	7,6%	6,4%
2013	7,3%	6,6%
2014	6,8%	6,1%
2015	4,1%	6,4%
2016	3,9%	6,3%
2017	7,3%	n.n.b.

Tevens heeft de stichting een verzuimanalyse laten opmaken door het Vervangingsfonds. Daarin is in eerste instantie gekeken naar het verzuimpercentage t/m 1 jaar en vervolgens naar het verzuimpercentage van 1 tot 2 jaar. Het verzuimpercentage tot 1 jaar is in 2017 meer dan twee keer zo hoog in vergelijking met 2016. Het verzuimpercentage van 1 tot 2 jaar is ook gestegen, maar niet zo extreem⁹.

Hieronder enkele kengetallen uit het rapport:

Hieronder treft u de kengetallen aan van OPONOA. We hebben de ontwikkeling van de verzuimpercentages (VP) onderverdeeld in duur (VP 1-2 en VP t/m 1). Daarnaast worden de meldingsfrequentie (MF), verzuimduur (VZD) en nulverzuim (NV) weergegeven.

	VZP	VP t/m 1 jaar	VP 1-2 jaar	MF	VZD	NV
2015	4,16	2,99	1,3	0,81	23,51	58,82
2016	3,87	3,19	0,45	0,66	24,94	62,77
2017	7,28	6,42	0,74	0,51	25,71	66,56

Overzicht OPONOA verzuimkengetallen Youforce rapportages 2015-2017 (januari 2018)

2.2 Verzuimkengetallen OPONOA t.o.v. PO- sector

In onderstaand schema ziet u per jaar hoe de cijfers van OPONOA zich verhouden tot die van de sector. Vervolgens hebben we per jaar gekeken hoe de cijfers zich ten opzichte van elkaar verhouden. De kengetallen van OPONOA zijn met een kleur aangegeven: groen verhoudt zich positief ten opzichte van de sector, rood is negatief.

Totaal Primair Onderwijs	sector	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noord Oost Achterhoek	sector	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noord Oost Achterhoek	sector	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noord Oost Achterhoek
	2015	2015	2016	2016	2016	2017
Verzuimpercentage	6,4	4,16	6,3	3,87	6,3	7,28
Meldingsfrequentie	1,1	0,81	1,2	0,66	1,2	0,51
Gemiddelde verzuimduur	20	23,51	20	24,94	20	25,71
Percentage nulverzuim	48,3	58,82	44,2	62,77	44,2	66,56

Overzicht OPONOA verzuimkengetallen t.o.v. PO-sector

⁹ Vervangingsfonds Rapport Verzuimanalyse Oponoa februari 2018

Uit voorgaande tabel kunnen we opmaken dat de Oponoa-cijfers in de jaren 2015-2017 met uitzondering van de gemiddelde verzuimduur een gunstiger beeld laten zien dan die van de sector. Echter, daar waar de verzuimpercentages in 2015 en 2016 nog ruim onder de sector gemiddelden lagen, zien we in 2017 dat het verzuimpercentage met 7,28% boven het sectorgemiddelde komt.

Derhalve is het maandelijks overleg met de arbodienst in andere samenstelling ingevoerd en een extra kwartaaloverleg met deelname lid CvB en de locatiecoördinator (waar nodig), naast directeur OT (casemanager), stafmedewerker, arbo-arts en directeur arbodienst.

ERD en Vervangingskosten

Met ingang van januari 2017 zijn wij volledig Eigen Risico Drager (ERD) voor de vervangingskosten. Op dat moment was het ziekteverzuimpercentage 3,9%.

Zoals hiervoor is aangegevens, is het verzuimpercentage in 2017 gestegen naar 7,3%.

ERD levert een premiebesparing over 2017 op van € 376.396. Hiervan moeten de vervangingskosten wegens ziekte opgevangen worden. De vervangingskosten wegens rechtspositioneel verlof en ouderschapsverlof zijn apart begroot (deze waren al langer voor eigen rekening) voor een bedrag van € 90.000. Dit betekent dat de vervangingskosten begroot waren op een bedrag van € 466.396.

De vervangingskosten over 2017 waren echter € 570.875.

Dit is € 104.479 boven begroting.

Over 2017 wordt dit bedrag opgevangen door de stijging van de Rijksbijdragen met terugwerkende kracht (in september 2017 een ophoging over 2016 van € 117.822). Voor 2018 hebben we maatregelen genomen om de gewenste daling te realiseren (zie paragraaf 9 Risicoparagraaf).

Functiemix

In het kader van het versterken van de kwaliteit en de positie van de leerkracht is er vanaf 1 augustus 2010 een stapsgewijze invoering van de functiemix in het basisonderwijs. Conform gemaakte afspraken in de CAO heeft de stichting voldaan aan de landelijk gevraagde percentages per augustus 2012.

Met het werken in onderwijsteams is een nieuw functiebouwwerk met diverse functiebeschrijvingen van kracht). Hierin worden verschillende mogelijkheden en invullingen met betrekking tot LB (BAO en SBAO) en LC (SBAO) functies aangegeven, waardoor naast verdere mobiliteit ook de inzetbaarheid en het aanspreken van kwaliteit geredigeerd kunnen worden. Zo wordt niet alleen het percentage van de functiemix aangevuld, maar gebruiken we het ook als onderdeel van organisatie- en loopbaanontwikkeling (zie bestuursformatieplan 2018-2019).

6. Huisvesting

Groot onderhoud

Met ingang van 1 januari 2015 zijn de schoolbesturen zelf verantwoordelijk voor het buitenonderhoud (voorheen lag dit bij de gemeenten), derhalve is hier eind 2014 een voorziening voor gevormd. De omvang van de voorziening is gebaseerd op een meerjarenonderhoudsplan (MJOP), opgesteld door een extern bureau. In 2017 is er een nieuwe MJOP opgesteld voor 2018 t/m 2027. De te verwachten onderhoudskosten voor de komende acht jaren bedragen in totaal ongeveer 3,9 miljoen euro. De daadwerkelijke uitvoering is mede afhankelijk van het instandhouden van de schoolgebouwen (hier ligt een link met scholenvisie gemeenten/besturen, zie paragraaf 3).

Medio 2017 is, vanuit het oogpunt van investeren in duurzaamheid, besloten om te gaan investeren in zonnepanelen en ledverlichting (zie ook pagina 32 Treasury-verslag).

Hiervoor zijn wij in zee gegaan met "Slim Opgewekt", een bedrijf dat gespecialiseerd is in duurzaamheid op scholen. Zij plaatsen niet alleen zonnepanelen en ledverlichting, maar hebben ook een lesprogramma voor de kinderen, zodat ook zij er bij betrokken worden. De Kerstzwartschool is inmiddels verduurzaamd.

Met een feestelijke opening werden de zonnepanelen in werking gesteld:

Er is een verduurzamingsplan opgesteld voor vijf scholen. De bedoeling is dat deze scholen in de komende 3 jaar verduurzaamd worden. Bij sommige scholen moet het dak, of een gedeelte van het dak, eerst vervangen worden. Dit is meegenomen in de MJOP.

De volgende scholen zullen in eerste instantie verduurzaamd worden:

SCHOOL	OPMERKING	PLANNING
Kerstzwartschool	Verduurzaamd in december 2017	2017
De Berkel	Dak wordt vervangen najaar 2017	Voorjaar 2018
Diekmaatschool	Gedeelte van dak moet eerst vervangen worden	Najaar 2018
Heuvelschool	Gehele dak moet eerst vervangen worden	2019
De Keikamp	Dak bijgebouw moet eerst vervangen worden	2019

Wellicht zullen in de nabije toekomst ook andere scholen verduurzaamd worden, waarbij e.e.a. een relatie heeft met de verdere ontwikkeling en uitvoering van een onderwijsvisie in de gemeente Berkelland.

Van het Ministerie van OC&W ontvangen wij middelen via de Materiële Instandhouding voor buitenonderhoud, maar ook voor de overige exploitatiekosten gebouwen. Deze middelen zijn vaak niet voldoende om de exploitatiekosten te dekken (zie paragraaf 3 over basisbekostiging en Risicoparagraaf 9, onderdeel 5). Met het dalen van de leerlingaantallen, dalen ook de materiële middelen. Uitgangspunt is wel dat de materiële lasten niet ten koste gaan van de personele budgetten.

Het overzicht op de volgende pagina toont enkele voorbeelden van inzet van middelen. Deze middelen worden bovenschools verantwoord (en dus niet per school).

Onderdeel	Vergoeding 2017	Exploitatie 2017	Opmerkingen
Onderhoud gebouwen	447.541	550.247	Tekort van 102.706
Tuinonderhoud	7.199	39.805	Tekort van 32.606
Energie	123.141	173.314	Tekort van 50.173
Schoonmaak	274.274	322.489	Tekort van 48.215
Totaal	404.614	535.608	
Tekort		130.994	

Klein onderhoud

Onder klein onderhoud vallen de werkzaamheden die incidenteel uitgevoerd moeten worden. Deze werkzaamheden worden door twee vaste medewerkers uitgevoerd, die bij Oponoa zijn gedetacheerd vanuit Hacron. Daarnaast worden de lokale bedrijven ingeschakeld.

Onderwijshuisvestingsaanvragen 2018

In 2017 zijn er geen huisvestingsaanvragen gedaan voor 2018.

Speeltoestellen

De school dient zelf maandelijks de speeltoestellen op gebreken te controleren (vast format).

Met ingang van 2016 neemt ons adviesbureau inzake huisvesting de inspectie van de speeltoestellen ook mee in de jaarlijkse rondgang. Elk speeltoestel is gecertificeerd en staat in een logboek, dat aanwezig is op school.

Indien nodig zal onze technische dienst de toestellen repareren of er zal een gespecificeerd bedrijf gevraagd worden dit te doen.

Vandalisme

In 2017 is er op meerdere scholen sprake geweest van vandalisme. De kosten worden vergoed via de gemeente nadat er aangifte is gedaan bij de politie.

Op de SBO Diekmaat te Neede zijn er grote vernielingen gepleegd in de zomervakantie. De schadeafhandeling is tot op heden nog niet helemaal afgewikkeld. Dit is nog een verzekeringskwestie.

SCHOOL	OMSCHRIJVING	DATUM
't Palet Groenlo	Ruitbreuk	06-10-2017
Op d'n Esch	Ruitbreuk	29-03-2017
Menno ter Braak	Ruitbreuk deur	09-11-2017
Noord	Ruitschade 2x	juli/dec 2017
GA vd Lugt	Ruitbreuk 2x	14-12-2017
Tormijnschool	Sloten schuurtjes geprobeerd te forceren	20-10-2017
De Diekmaat	Ruitbreuk Groot vandalisme in en na zomervakantie	03-02-2017

7. Financiën

Resultaat

Het boekjaar 2017 is afgesloten met een positief resultaat van € 552.831.

Het resultaat is dit jaar zeer positief. De belangrijkste vraag is dan ook, hoe verhoudt dit resultaat zich ten opzichte van de tekorten in het primair onderwijs. Tekorten, waarvoor in 2017 maar ook in 2018 stakingen op grote schaal zijn gehouden. In het verlengde hiervan past ook de roep van de PO-raad om een parlementair onderzoek naar de bekostiging. Immers diverse onderzoeken hebben aangetoond dat deze ontoereikend is en gebaseerd is op een verouderd systeem (zie ook paragraaf 3). Als bestuur onderstrepen wij de noodzaak van een hogere bekostiging om de tekorten op te vangen, de kwaliteit te verbeteren en het beroep aantrekkelijk te maken. Dit laatste is zeker nodig om de tekorten aan leerkrachten die er op korte en middellange termijn ontstaan te voorkomen.

Vanwege het gegeven dat de definitieve bekostiging vanuit het ministerie van OC&W veel te laat wordt vastgesteld (zie ook de risicoparagraaf), het structurele karakter van de middelen niet altijd duidelijk is en omdat de genoemde bedragen te laag zijn, hanteren we binnen OPONOA een voorzichtige gedragslijn (conservatief begroten) bij de inzet van de middelen. Dit is een belangrijke verklaring voor het overschot in de exploitatie.

Het positieve resultaat laat onverlet dat de basisbekostiging voor o.a. onderhoud of ict-investeringen ontoereikend is en er geen tot onvoldoende middelen zijn om recente ontwikkelingen zoals de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en de AVG-functionaris, burgerschap, minimaal 2 uur bewegingsonderwijs of een vergoeding voor (betaalde) tussenschoolse opvang, op te vangen en dat OPONOA derhalve keuzes moet maken. Deze keuzes zetten de geboden kwaliteit (van het onderwijs en de organisatie) onder druk, versterkt door het dalende leerlingaantal.

Financiële positie op balansdatum

Voor de beoordeling van de financiële positie van schoolbesturen zijn de geformuleerde signaleringsgrenzen van belang. De gestelde grenzen zijn signaleringsgrenzen en geen normen.

Vermogensbeheer

Onder vermogensbeheer wordt de behoefte aan kapitaal verstaan voor investeringen, tegenvallers, risico's en als buffer voor schommelingen in de exploitatie. Vanuit dit gezichtspunt worden twee kengetallen onderscheiden: kapitalisatiefactor en solvabiliteit.

Kapitalisatiefactor

Door de commissie Don wordt, afhankelijk van de grootte van de organisatie, een bovengrens als signaleringsgrens vastgesteld. Deze kapitalisatiefactor wordt berekend door het totale vermogen onder aftrek van de boekwaarde voor gebouwen en terreinen te delen door het totaal van de baten $(TV - (G + T)) / TB$.

Voor OPONOA is deze bovengrens per 31 december 2017 normatief vast te stellen op 35% (bovengrens). De werkelijke kapitalisatiefactor voor OPONOA per 31 december 2017 bedraagt 42%. Deze ligt daarmee boven de signaleringsgrens.

Solvabiliteit

De solvabiliteit is een kengetal dat iets zegt over de mate waarin de instelling op lange termijn aan haar verplichtingen kan voldoen. Hierbij fungeert het eigen vermogen als financiële buffer. De solvabiliteitsfactor is te bepalen door het eigen

vermogen en de voorzieningen te delen door het totaal van het vermogen $((EV+VZ)/TV)$.

Voor OPONOA is deze ondergrens normatief vast te stellen op 30%. Het werkelijke solvabiliteitspercentage ultimo 2017 bedraagt 56% voor OPONOA. Dit is ruim boven de signaleringsgrens.

Budgetbeheer

Onder budgetbeheer wordt de continuïteit van schoolbesturen belicht en is het van belang voor onderwijsinstellingen om in een reeks van jaren structureel evenwicht in de exploitatie te creëren. Hiervoor wordt een tweetal kengetallen genoemd: de liquiditeit en rentabiliteit.

Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de instelling op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen. De liquiditeitspositie moet zodanig zijn dat de vlottende activa minimaal gelijk zijn aan de kortlopende schulden en is te berekenen door het totaal van de vlottende activa (vorderingen en liquide middelen) af te zetten tegen de vlottende passiva (de kortlopende schulden). De Inspectie van het Onderwijs hanteert als signaleringswaarde voor een tekortschietende liquiditeit 0,5 of lager. Ultimo 2017 bedraagt de liquiditeitsfactor voor OPONOA 3,5%.

Rentabiliteit

De rentabiliteitsfactor is van belang voor de bepaling van de financiën op balansdatum. Deze factor wordt verkregen door het exploitatieresultaat af te zetten tegen het totaal van de baten. Over een reeks van 3 tot 5 jaren dient dit percentage zich tussen de 0% en 5% van de totale baten te bevinden. In 2013 bedroeg dit percentage voor Oponoa 2,04%, in 2014 0,51%, in 2015 1,41% en in 2016 2,47%. Voor 2017 komen we uit op 4%. Het gemiddelde over de periode 2013-2017 is voor OPONOA vast te stellen op 2,08%.

De stijging van de rentabiliteit is mede te verklaren door aanvullende, onvoorziene, rijksbijdragen aan het eind van het jaar in 2016 en 2017 met terugwerkende kracht.

Financiële kengetallen

Aantallen leerlingen per 1 oktober					2020	2146
	Omschrijving	Omschrijving	Formule	Norm	2017	2016
1	Solvabiliteit 1	Geeft de mogelijkheid aan om alle schulden op lange termijn te voldoen	Eigen vermogen gedeeld door balanstotaal	>30%	56,01%	53,46%
2	Liquiditeit	Geeft de mogelijkheid aan om alle schulden op korte termijn te voldoen	Vlottende activa gedeeld door kort lopende schulden	0,5-1,5	3,50%	3,16%
3	Rentabiliteit	Geeft aan hoe de bedrijfsuitvoering is verlopen	Exploitatieresultaat gedeeld door alle baten	0%-5%	4,08%	2,47%
4	Weerstandsvermogen	De hoogte van de reserves, onder aftrek van de vaste activa, in relatie tot de totale exploitatie	Eigen vermogen vermindert met de vaste activa gedeeld door de totale baten	5%-20%	15,09%	12,10%
5	Kapitalisatiefactor	Deel van het vermogen dat niet (efficiënt) wordt gebruikt	Balanstotaal (exclusief gebouwen en terreinen) gedeeld door totale inkomsten	<35%	42,18%	40,75%
6	Rijksbijdrage per leerling	Gemiddelde rijksbijdrage per leerling	Baten gedeeld door het aantal leerlingen per 1 oktober		6.622	6.067
7	Personele last per leerling	Gemiddelde personeelslast per leerling	Personeelslasten gedeeld door het aantal leerlingen per 1 oktober		5.423	5.059

Rijksbijdrage en Personele last per leerling

Deze zijn beide gestegen, ondanks de daling van het leerlingaantal. Zie ook paragraaf 11.6: Toelichting op de staat van baten en lasten.

Conclusie

Resumerend kan per 31 december 2017 voor OPONOA het bovenstaande beeld worden gegeven ten aanzien van de kengetallen. Op basis van deze kengetallen kan de huidige financiële positie van OPONOA als financieel gezond worden gekwalificeerd.

Inkoopbeleid

Bij het inkopen van diverse onderdelen bundelen wij onze krachten met enkele andere stichtingen teneinde kosten-, efficiency- en kwaliteitsvoordelen te behalen. Binnen deze inkoopgroep zijn enkele gezamenlijke contracten afgesloten, o.a. Kopieercontract, inkoop OLP en onderhoud c.v.-installaties. In 2015 is er een inkoop- en aanbestedingsprotocol vastgesteld.

Treasuryverslag

Onderwijsbesturen die worden gefinancierd door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap moeten deze subsidies(rijksvergoedingen) inzetten voor het onderwijs. Door het realiseren van exploitatieresultaten en het verschil tussen het moment van ontvangst van de rijksvergoeding en het doen van uitgaven ontstaan er tijdelijk overtollige middelen of tijdelijke tekorten van middelen. Het proces van beheer van deze geldstromen heet treasury.

In de Regeling Beleggen, Lenen en Derivaten OCW 2016 heeft het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap opnieuw de regels vastgelegd rondom treasury van de door haar gefinancierde instellingen.

Stichting Oponoa heeft eind 2016 de nieuwe regeling in acht genomen en in april 2017 is het nieuwe treasurystatuut opgesteld.

De spaarrente op onze bedrijfsbonusrekening is in 2017 gedaald naar slechts 0,01%, waardoor het rendement op de liquiditeit minimaal is.

Na een gesprek met onze bankier is gebleken dat beleggen voor een onderwijsstichting nauwelijks een optie is, aangezien het Treasurystatuut zo is opgesteld dat er op dit moment geen of zelfs een negatief rendement te behalen is.

Derhalve is medio 2017 besloten om te gaan investeren in zonnepanelen en led-verlichting. Dit levert het meeste rendement op met het minste risico. Een uitgebreidere toelichting hierover onder hoofdstuk 6 "Huisvesting".

- A. Zowel in 2016 als 2017 was er geen sprake van beleggingen, leningen en derivaten. Ten opzichte van 2016 zijn de liquide middelen gestegen met € 274.208.
- B. Er is geen sprake van beleggingen.
- C. Er is geen sprake van derivaten.
- D1. Minimaal 1x per jaar wordt er een liquiditeitsprognose opgesteld. Middelen die niet direct noodzakelijk zijn om liquide aan te houden kunnen worden uitgezet. Het College van Bestuur besluit welke treasuryinstrumenten worden ingeschakeld. Desgewenst wordt de huisbankier ingeschakeld. Tot op heden is besloten om de liquide middelen op de spaarrekening te parkeren.
- D2. De soorten en omvang van de beleggingen, leningen en derivaten: n.v.t.
- D3. De looptijden van de beleggingen, leningen en derivaten: n.v.t.

8A Continuïteitsparagraaf Gegevensset

A1 Kengetallen

KENGETAL (stand 31/12)	2017	2018	2019	2020
Personele bezetting in FTE				
- Management / Directie	10,05	9,05	9,05	8,05
- Onderwijzend Personeel	138,18	131,15	128,00	126,00
- Overige medewerkers	22,49	21,50	21,50	22,00
Totaal FTE	170,72	161,70	158,55	157,05

Leerlingprognose BAO	1890	1774	1670	1572
Leerlingprognose SBO	130	110	99	80
Leerlingprognose totaal	2020	1884	1769	1647

Zoals hierboven weergegeven dalen we binnen 4 jaar met 373 leerlingen. Grote groepen 8 zullen uitstromen, waardoor de daling hard gaat inzetten en we in 2020 naar verwachting nog 1647 leerlingen hebben (incl. SBO).

De totale FTE van 170,72 per 31-12-2017 bestaat uit vast personeel (141,47) en tijdelijk personeel (29,25).

Hierover vindt u onder hoofdstuk 5 "personeel en formatie" een uitgebreide toelichting.

Bij de personele bezetting in de toekomst is rekening gehouden met natuurlijke uitstroom. Deze wordt indien nodig opgevangen door tijdelijke contracten. Daarnaast proberen we door middel van gesprekken met medewerkers op een vrijwillige manier afscheid van elkaar te nemen. Hieronder moeten we verstaan: vervroegd pensioen, outplacementtrajecten, vermindering WTF, onbetaald verlof. We willen de formatiereductie bereiken die we nodig hebben middels de vrijwillige fase.

A2 Meerjarenbegroting

ACTIVA	2017 € x 1000	2018 € x 1000	2019 € x 1000	2020 € x 1000
Materiële Vaste activa	1.312	1.356	1.426	1.396
Vlottende activa:				
- Vorderingen	878	800	800	800
- Liquide middelen	3.807	3.485	2.764	2.350
Totaal Vlottende activa	4.685	4.285	3.564	3.150
TOTAAL ACTIVA	5.997	5.641	4.990	4.547

PASSIVA	2017 € x 1000	2018 € x 1000	2019 € x 1000	2020 € x 1000
Eigen Vermogen				
- Algemene reserve	2.635	2659	2511	2242
- Bestemmingsreserve	701	684	676	580
- Overige reserves	23	16	9	0
Totaal Eigen Vermogen	3.359	3.359	3.196	2.822
Voorzieningen	1.298	1.082	595	524
Kortlopende schulden	1.340	1.200	1.200	1.200
TOTAAL PASSIVA	5.997	5.641	4.990	4.547

BATEN	2017 €	2018 €	2019 €	2020 €
Rijksbijdragen	13.378.081	12.691.517	12.364.326	11.929.139
Overige overheidsbijdragen en subsidies	101.311	54.902	47.677	47.677
Overige baten	84.012	73.462	66.647	66.850
TOTAAL BATEN	13.563.404	12.819.881	12.478.650	12.043.666
LASTEN	2017 €	2018 €	2019 €	2020 €
Personeelslasten	10.954.553	10.721.064	10.552.229	10.338.837
Afschrijvingen	197.729	225.000	230.000	230.000
Huisvestingslasten	1.046.697	1.114.867	1.110.000	1.105.000
Overige lasten	812.292	758.950	750.000	743.000
TOTAAL LASTEN	13.011.271	12.819.881	12.642.229	12.416.837
Saldo financiële bedrijfsvoering	698	0	0	0
TOTAAL RESULTAAT	552.831	0	-163.579	-373.171

RATIO'S EN WEERSTANDSVERMOGEN

	2017	2018	2019	2020
Solvabiliteit	56%	60%	64%	62%
Liquiditeit	3,5	3,6	3,0	2,6
Rentabiliteit	4%	0%	-1,3%	-3,1%
Weerstandsvermogen excl. MVA	15%	15,8%	14,3%	12%
Kapitalisatiefactor	42%	42%	38%	35%
Transactiefunctie	9,9%	9,4%	9,6%	10%
Financieringsfunctie	11,5%	12,0%	12,5%	12,2%
Financiële buffer	21,4%	20,3%	15,4%	11,9%

Op basis van voorgaande gegevens voldoen we de komende jaren aan de minimale ratio's zoals solvabiliteit, liquiditeit, weerstandsvermogen en financiële buffer).

De rentabiliteit daalt als gevolg van een negatief resultaat in 2019 en 2020. Dit is het gevolg van dalende leerlingaantallen en de daarmee gepaard gaande rijksbijdragen. De personeelslasten dalen niet gelijk met de rijksbijdragen. Via diverse maatregelen zal wel getracht worden dit te bereiken (zie ook A1 van de continuïteitspagina). Het negatieve resultaat is bij ongewijzigd beleid, geen vervolgacties of aanvullende maatregelen.

Daarnaast is de ontwikkeling van de rijksbijdragen elk jaar onzeker. Eén en ander is onderhevig aan politieke besluitvorming.

De komende jaren zal, vanuit de algemene reserve, extra geïnvesteerd worden in professionalisering, digitalisering, en duurzaamheid.

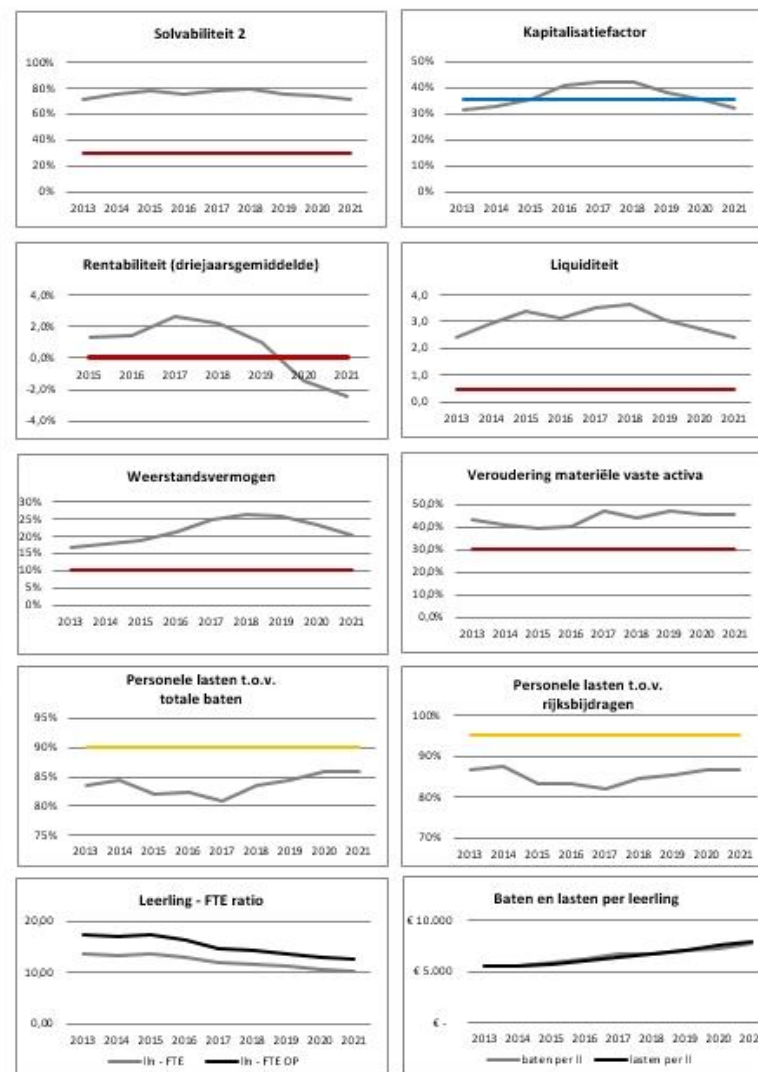
Uit deze gegevens kunnen we concluderen dat op de balans geen bijzondere mutaties zullen plaatsvinden, behalve dat onze liquide middelen zullen dalen als gevolg van bovengenoemde extra investeringen en uitgaven uit de personele- en onderhoudsvoorzieningen. Wel hebben we de komende jaren voldoende financiële middelen om aan onze verplichtingen te voldoen.

Op de volgende pagina een grafiek van deze kengetallen met daarin aangegeven de bovengrens, de ondergrens en de waarden van OPONOA.

Bron: Toetsingskader financiële positie van de PO-Raad.

EVALUATIE FINANCIËEL BELEID PRIMAIR ONDERWIJS OPO Noordoost Achterhoek

1. Vermogensbeheer										
solvabiliteit 2	signaal	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
kapitalisatiefactor	< 30%	71%	76%	78%	75%	78%	79%	76%	74%	71%
kapitalisatiefactor (incl. privaot vermogen)	35%	32%	33%	36%	41%	42%	42%	38%	35%	32%
mogelijk te hoge buffer	35%	32%	33%	36%	41%	42%	42%	38%	35%	32%
2. Budgetbeheer										
rentabiliteit	signaal	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
rentabiliteit (driejaarsgemiddelde)	< 10%	2,0%	0,5%	1,4%	2,5%	4,1%	0,0%	-1,3%	-3,1%	-3,1%
verschil netto resultaat - begroot resultaat	< 0%									
liquiditeit (current ratio)	< 0,75	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
netto werkkapitaal	< 0%	2,4	3,0	3,4	3,2	3,5	3,7	3,1	2,7	2,4
ontwikkeling resultaat t.o.v. vorig jaar (x1.000)		13,5%	16,3%	19,4%	22,6%	24,7%	24,9%	19,8%	17,1%	14,0%
ontwikkeling liquiditeit t.o.v. vorig jaar (x1.000)			203-	119	142	227	553-	164-	210-	-
			59	513	730	274	219-	721-	414-	373-
3. Weerstandsvermogen										
weerstandvermogen	signaal	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
weerstandvermogen PO	< 10%	17%	18%	19%	21%	25%	26%	26%	23%	20%
	< 5% - 20%	7%	9%	10%	12%	15%	17%	15%	13%	10%
4. Exploitatiecijfers										
rijksbijdragen / totale baten	benchmark	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
overige overheidsbijdragen / totale baten	33,1%	96,4%	96,6%	98,5%	98,6%	98,6%	99,0%	99,1%	99,0%	99,0%
overige baten / totale baten	2,8%	2,7%	2,8%	0,6%	0,7%	0,7%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%
personele lasten / totale baten (max. 90%)	3,8%	0,8%	0,6%	0,9%	0,7%	0,6%	0,6%	0,5%	0,6%	0,6%
totale baten / rijksbijdragen	88,1%	83,5%	84,4%	82,1%	82,2%	80,8%	83,6%	84,6%	85,8%	85,8%
totale lasten / rijksbijdragen	103,4%	103,7%	103,5%	101,5%	101,4%	101,4%	101,0%	100,9%	101,0%	101,0%
personele lasten / rijksbijdragen (max. 95%)	106,6%	101,7%	103,1%	100,2%	99,0%	97,3%	101,0%	102,2%	104,1%	104,1%
materiële lasten / rijksbijdragen	86,6%	86,6%	87,4%	83,3%	83,4%	81,9%	84,5%	85,3%	86,7%	86,7%
huishoudingsratio (max. 10%)	20,6%	15,1%	15,7%	16,8%	15,6%	15,4%	16,5%	16,9%	17,4%	17,4%
veroudering mat. vaste activa (min. 30%)	6,3%	7,4%	7,5%	9,3%	8,0%	8,0%	8,7%	8,8%	8,9%	8,9%
materiële vaste activa per leerling	37,4%	43,3%	41,2%	39,1%	39,8%	46,6%	43,9%	47,1%	45,7%	45,7%
voorziening per leerling	11.060	573	532	549	563	650	665	748	785	833
	1470	384	446	583	646	643	574	336	318	338
baten per leerling (excl. financiële baten)		5.594	5.532	5.817	6.153	6.715	6.805	7.054	7.312	7.760
lasten per leerling (excl. financiële lasten)		5.488	5.512	5.742	6.004	6.441	6.805	7.147	7.539	8.001
index baten per leerling		100	100	105,1	111,2	121,4	123,0	127,5	132,2	140,3
index lasten per leerling		100	100	104,2	108,9	116,9	123,4	129,7	136,8	145,1
5. Personeels- en leerlingcijfers										
percentage directie	benchmark	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
percentage OP	7,2%	9,8%	9,0%	8,8%	7,9%	5,9%	5,6%	5,7%	5,8%	5,3%
percentage onderwijs OOP/OBP	76,1%	77,9%	78,4%	79,2%	78,8%	80,9%	81,1%	80,7%	80,2%	81,0%
leerling - FTE ratio	16,7%	12,3%	12,6%	12,0%	13,3%	13,2%	13,3%	13,6%	14,0%	13,7%
leerling - directie ratio		13,55	13,32	13,74	12,92	11,83	11,65	11,16	10,49	10,14
leerling - OP ratio		138,50	148,43	156,47	164,44	201,00	208,18	195,47	181,99	192,80
leerling - OOP ratio		17,38	16,99	17,35	16,39	14,62	14,37	13,82	13,07	12,52
index leerling - FTE ratio		102	100	103	97	89	87	84	79	76
index leerling - directie ratio		97	100	105	111	135	140	132	123	120
index leerling - OP ratio		102	100	102	96	86	85	81	77	74
index leerling - OOP ratio		105	100	108	92	85	83	78	71	70

blauwe lijn: bovengrens; rood: ondergrens; geel: kritieke bovengrens; grijs/zwart: uitkomst.

8B Continuïteitsparagraaf overige rapportages

B1. Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem.

In de P&C-cyclus wordt op een systematische manier inhoud gegeven aan het proces van richting geven (het besturen, plannen) en het op koers houden (beheersen, control) van de organisatie. Dit is vastgelegd in een notitie die geactualiseerd is in juni 2015. Hierin komen aan de orde:

- Planning en control cyclus voor alle domeinen, met uitzondering van formatie en financiën
- De formatieve planning en control van Oponoa
- De financiële planning en control van Oponoa

De beleidscyclus financiën bestaat in grote lijnen uit de volgende documenten:

- Strategisch Beleidsplan 2017-2021
- Jaarbegroting
- Meerjarenbegroting
- Managementrapportages in april, september en november, waarbij de halfjaarsrapportage in september zeer uitgebreid is.
- Bestuursformatieplan
- Jaarrekening en jaarverslag

Om de stichting te besturen wordt er gebruik gemaakt van ken- en stuurgetallen. In de begroting, managementrapportages en het jaarverslag worden eventuele risico's en beheersmaatregelen benoemd.

B2. Beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

De belangrijkste risico's worden beschreven in hoofdstuk 9 "Risicoparagraaf", met aansluitend een samenvatting, waarbij de beheersmaatregelen en acties worden benoemd.

B3. Rapportage toezichthoudend orgaan

Deze is te vinden onder hoofdstuk 1 "De organisatie", pagina 9.

9. Risicoparagraaf

De beschreven risico's in deze paragraaf zijn voornamelijk afkomstig uit de management-rapportage januari t/m juli 2017. Een beschrijving op hoofdlijnen, waar nodig geactualiseerd. Risico's worden hier gedefinieerd als *"elke gebeurtenis of incident dat het behalen van de resultaten (uitvoering van de organisatie) in gevaar brengt"*.

1. Wijziging Kleine Scholen Toeslag (KST)

De bekostiging van basisscholen hangt samen met het leerlingenaantal. Hoe kleiner de scholen (< 145 ln) hoe meer middelen ze ontvangen. In het bestuursakkoord (2020) heeft het Ministerie van OC&W een verkenning afgesproken naar een vereenvoudiging en modernisering van deze bekostiging. De KST zou komen te vervallen en geïntegreerd worden in een (meer) lineaire bekostiging.

Vervolgens is vanuit het regeerakkoord voorjaar 2018 een budget van 20 miljoen voor de kleine scholen beschikbaar gesteld. Hoe het KST budget zich verhoudt met afspraken uit het bestuursakkoord en wat daarvan de gevolgen zouden kunnen zijn is onduidelijk.

2. Weinig onderscheidend vermogen

Profilering (onderscheidend zijn) op zich lost het algemene probleem van daling niet op en kan de concurrentiestrijd vergroten. De werkdruk blijft en de kwaliteit en bedrijfsvoering blijven onder druk staan. Hoewel profilering als zodanig de krimp niet oplost, is het echter wel belangrijk, dat er binnen de gemeenten en kernen sprake dient te zijn van diversiteit: ouders moeten wel (duidelijk) wat te kiezen hebben. Immers dan kun je het marktaandeel ook in een krimpende markt vergroten of bij te weinig onderscheidend vermogen een verkleining van het marktaandeel (feitelijk dan dubbele krimp) oplopen. Belangrijk is derhalve, dat Oponoa-scholen (gaan) nadenken over onderwerpen zoals wat zijn onze kernwaarden, hoe onderscheiden we ons t.o.v. andere scholen en hoe zorgen we ervoor dat ouders in een wijk voor onze school kiezen? Bij dit vraagstuk van positionering zal externe ondersteuning gezocht worden.

3. Onbetrouwbare overheid

Bij het opstellen van een meerjarenbegroting is het voor een schoolbestuur zeer belangrijk om niet alleen over adequate en juiste bekostigingscijfers te beschikken (voorspelbaarheid), maar ook van tijdige informatie te worden voorzien. Op diverse van deze onderdelen laat het ministerie van OC&W het regelmatig afweten, b.v. bij de personele component.

Bovendien is het huidige bekostigingsmodel een zeer fijnmazig model, wat leidt tot een ondoorzichtige bekostiging met een complexe uitvoering. Dit maakt het voor schoolbesturen lastig om te sturen, te verantwoorden en er toezicht op te houden. Daarnaast hebben diverse onderzoeken aangetoond, dat de huidige basisbekostiging ontoereikend is. Zie ook paragraaf 3 onderwijs en ontwikkelingen. Ook worden budgetten steeds meer geoormerkt, waardoor zelfstandig (eigen) keuzes maken binnen de lumpsumfinanciering bemoeilijkt wordt.

Vanuit het regeerakkoord zijn weliswaar extra middelen ter beschikking gesteld, maar boven de gehele onderwijssector hangt nog een doelmatigheidskorting "boven de markt" voor een totaal van structureel 183 miljoen euro. Onduidelijk is wat dit betekent voor het primaire proces en de extra investeringen in de beoogde kwaliteitsverbeteringen.

4. Weinig innovatief vermogen

Kinderen groeien op in een samenleving die snel verandert. Dat vraagt om kennis en vaardigheden, die we nu nog niet kennen en kunnen. In de context van de school wordt van de leerkrachten gevraagd innovatief te zijn, of anders gezegd, in te spelen op deze ontwikkelingen.

Om leerlingen goed toe te rusten voor de 21ste eeuw is het noodzakelijk oog te hebben voor de individuele talenten van iedere leerling. ICT biedt daarbij de leerkracht extra mogelijkheden voor uitdagende lessen en onderwijs op maat. Niet alleen voor leerlingen met extra zorg, maar ook voor leerlingen die meer kunnen. Dit sluit aan bij het eindadvies van het platform 2032. Dit vraagt om complexe didactische vaardigheden, waarbij de inspectie constateert dat dit van *"wisselende kwaliteit is"*¹⁰.

Voorgaande heeft niet alleen consequenties voor het onderwijsaanbod, maar ook op de organisatie van een school en de leerstofordening. Door effectief samen te werken, te leren van de eigen ervaringen en van elkaar is meer mogelijk. Eén en ander is vertaald in een nieuw strategisch beleidsplan 2017–2021: *"samen dichtbij ieder kind"*.

5. Onvoldoende middelen voor investeringen en onderhoud

Bij investeringen denkt men in eerste instantie aan methoden en ICT. Het gaat dan om investeringen op de lange termijn met bijbehorende afschrijvingstermijnen. Dit heeft dan invloed op de nodige investeringen bij de overgang van analoog(boek) naar digitaal. Hier ligt ook een link met professionalisering van leerkrachten en schoolleiding.

Bij investeringen gaat het ook om onderhoud en huisvesting. Zo kan men b.v. in duurzaamheid investeren (zie paragraaf 6, Huisvesting). Kijkend naar de staat van de schoolgebouwen dan voldoen ze eigenlijk niet aan de modernste eisen. Besturen krijgen jaarlijks een budget (materiële instandhouding). De huidige bekostigingsnormen dateren echter nog uit de jaren tachtig en zijn ontoereikend. De basisbekostiging is echter niet op orde (zie paragraaf 3 onderwijs en ontwikkelingen). Aangezien het lumpsumfinanciering is, impliceert dit keuzes maken binnen de beschikbare budgetten.

6. Weinig/ instroom jong personeel

Voor de kwaliteit van een organisatie is het goed dat er diversiteit in een team is om zo de vaardigheden en capaciteiten optimaal te benutten. Diversiteit o.a. in opleiding, man/vrouw en leeftijd. Door het dalend aantal leerlingen zijn er meer startende werkzoekenden dan dat er startersvacatures zijn. Pas afgestudeerden komen hierdoor moeilijker aan het werk. Dit wordt o.a. versterkt door afschaffing prepensioen regelingen (zie ook paragraaf 3).

Deze ontwikkelingen zorgen ervoor, dat de ontgroening op de korte termijn verder toeneemt en dat er een dreigend tekort zal ontstaan (2020 e.v.). Klassen zullen groter worden en kinderen krijgen daardoor minder aandacht dan ze nodig hebben en de werkdruk van de leerkrachten wordt vergroot.

7. Dalende leerlingaantallen

Voor de regio Achterhoek worden door MOOZ jaarlijks prognoses opgesteld, waarin het beeld van de "krimp" zichtbaar is per gemeente (periode 2015 tot 2025). In de gemeente Berkelland is de leerlingdaling de komende 10 jaar het grootst, waarna het aantal leerlingen weer wat zal toenemen. De stichting OPONOA heeft per 01-10-2017 een daling van 5,9%, 126 leerlingen (zie bijlage 3).

De krimp heeft consequenties voor de personele en materiële bekostiging en de bijbehorende inzet. Minder personeel is nodig, de instroom van jonge leerkrachten wordt beperkt, de groepen worden groter en de budgetten voor investeringen en onderhoud nemen af.

---

¹⁰ De staat van het onderwijs, inspectie, april 2018.

8. Lerarentekort

Door de daling van het aantal leerlingen nam de werkgelegenheid in de sector (PO) af en zijn (vaste) baankansen voor starters beperkt. De komende jaren dreigt echter een ernstig tekort aan leraren te ontstaan, doordat er minder gediplomeerden van de opleiding afkomen (gehalveerd in de afgelopen 10 jaar). Bovenal zal de vervangingsvraag, die ontstaat door vertrek van leraren, de komende jaren groot zijn. In 2018 tot 2020 gaat het om ruim 5500 voltijdbanen¹¹.

Er wordt gezocht naar verschillende oplossingen, variërend van trajecten voor zij-instromers, omscholing (b.v. vanuit het bankwezen), berekening van OC en W door grotere klassen (= 3 leerlingen per klas meer/ 15 procent minder leraren nodig) tot een "*voltijdsbonus*": wie full-time gaat werken krijgt beter betaald. Welke oplossingen het gaan worden is op dit moment onduidelijk.

9. Verlies marktaandeel.

Bij een dalend leerlingaantal is er sprake van verminderde inkomsten, terwijl bijvoorbeeld de personele en materiële kosten niet gelijktijdig afnemen (de zogenaamde kostenremanentie). Naast de autonome ontwikkeling van de krimp kan het ook zijn, dat scholen dalen in het leerlingaantal, doordat ze marktaandeel verliezen. Er kiezen minder leerlingen voor een bepaalde school, dan op grond van de afgelopen jaren mocht worden verwacht. Vanzelfsprekend kan het "*marktaandeel*" ook groeien. Hier ligt ook een link met onderscheidend vermogen (onderdeel 2).

Bij de analyse (over groei of daling) dient wel bekeken te worden wat de oorzaak is van de daling of stijging (b.v. de komst van vluchteling kinderen, minder geboorten in een buurtschap of een negatief imago) en de eventuele (noodzakelijke) vervolgacties.

10. Stijging ziekteverzuim (i.v.m. Eigen Risico Dragerschap)

Met ingang van 1 januari 2017 is de stichting ERD voor het vervangingsfonds. Dit betekent dat de vervangingskosten voor eigen rekening komen. Gezien de ontwikkelingen in de voorgaande jaren zou het mogelijk moeten zijn de vervangingskosten uit de premiebesparing op te vangen.

De werkelijkheid is echter anders, het ziekteverzuim is gestegen evenals de bijbehorende vervangingskosten (zie ook paragraaf 5 Personeel en formatie).

Aanvullende maatregelen zijn genomen, zoals de overstap naar een andere Arbodienst met aanvullende afspraken. Daarnaast is er, via ons administratiekantoor, een P&O-medewerker ingehuurd ter ondersteuning van het gehele verzuimproces.

---

¹¹ Onderwijsatlas primair onderwijs 2017 : de arbeidsmarkt in beeld

Samenvatting risicoparagraaf

In onderstaande tabel worden de onderwerpen uit de risicoparagraaf samengevat, welke zijn opgenomen in de begroting van 2018 en de jaarrekening 2017. Tevens wordt, op hoofdlijnen en beknopt, de beheersingsmaatregelen beschreven en de stand van zaken tot op heden.

Risico	beheersmaatregel en acties	indicator	stand van zaken
1 wijziging kleine scholen toeslag	• n.v.t.		Extra middelen OC&W
2 onvoldoende onderscheidend vermogen	• investeren in professionalisering • duidelijke onderwijsvisie op schoolniveau (profilieren) • jaarlijks gesprek door CvB met ouders en MR • pr en profilering incl. budget per school	imago van de school	Verbeterplannen per school Profileringsbudget van € 400,-- per school (2017) Externe ondersteuning
3 onbetrouwbare rijksoverheid	• conservatief begroten • deelname netwerken (PO-raad, PPOG e.d.)	consistent beleid overheid (lokaal en nationaal)	Middelen regeerakkoord doelmatigheidskorting
4 weinig innovatief (scholen)	• stimuleren schoolontwikkeling / -innovatie (budget) • jaarlijks gesprek met team en MR door CvB • school (profilering) • investeren in professionalisering / onderzoekend leren	Bestuurlijk draaiboek organisatie onderwijs	Lopend
5 onvoldoende investering in middelen, methoden en schoolgebouw (leeftijd gebouwen)	• voorzieningen ophogen • MJOP monitoren/ bijstellen • Investeringsplan methode-vervanging en ICT	klachten ouders/ scholen/ MR achterstallig onderhoud verouderd materiaal	Actualisatie MJOP Investeringsplan per OT
6 geen/weinig instroom jong personeel	• gesprekkencyclus monitoren / intensiveren • eigen vervangingspool	leeftijdsopbouw uitstroomgegevens	Eigen vervangingspool gerealiseerd per 01-08-2017
7 dalende leerlingaantallen	• t= 0 hanteren • aanpassen werktijdfactoren / flexibele inzet • conservatief begroten • andere organisatievorm	geboortecijfers (prognoses) instroom versus uitstroom leerlingen	Hoge uitstroom komende jaren ivm grote groepen 8, Daling groter dan verwacht
8 lerarentekort	• diverse trajecten rondom instroom • invalpool	aantal vervangingsverzoeken versus realisatie	Eigen invalpool, maar deze dekt niet alle verv.vragen
9 verlies marktaandeel	• investeren in profilering en professionalisering • partners in schoolgebouwen / samenwerken	leerlingenaantal	Monitoring via Vensters PO En managementrapportage
10 stijging ziekteverzuim ivm ERD	Andere Arbodienst / wekelijks overleg Arbeidsdeskundige Medewerker P&O Monitoring maandelijks en bespreken in DOTO/SMT Herziening verzuimprocedure (protocol)	Maandelijks ziekteverzuimcijfers	Nieuwe Arbodienst en afspraken Detachering P&O medewerker

10. Vooruitblik

Naast de continuïteitsparagraaf, waarin vooral een financiële vooruitblik wordt gegeven, in deze paragraaf een meer inhoudelijke vooruitblik in steekwoorden over onderwerpen die in 2018 een rol (gaan) spelen. Deze lijst is niet limitatief en geeft geen prioritering aan.

Onderwijs
• Implementatie onderdelen strategisch beleidsplan (SBP)   • Integratie onderdelen SBP in bestuurlijk draaiboek   • Hogere ambities/leerwinst   • Eigen normering in zicht op didactisch handelen   • Anders organiseren (kleine) scholen als antwoord op krimp   • Monitoring onderwijsteams via bestuurlijk draaiboek
Personeel
• Gesprekkencyclus   • Verdeling werkdrukmiddelen   • Taak- en werkverdelingsplan   • Duurzame inzetbaarheid bevorderen   • MIO (medewerkers inzetbaarheids onderzoeken)   • Professionalisering en leerkrachtvaardigheden   • IRIS connect verder implementeren   • Nieuwe cao implementeren   • Lerarenregister en bekwaamheidseisen
Organisatie
• Barometer 3.0 op basis van bestuursgericht toezicht   • Nieuwe opzet (uitgebreide) schoolvisites (formats)   • Profileren en marketing scholen en stichting   • Leren van elkaar verder uitbouwen   • Herziene Code Goed bestuur (PO-raad) implementeren   • Inrichting stafbureau / interne organisatie
Passend onderwijs
• Niveau van basisondersteuning   • Groep onderwijs en zorg monitoren   • Kwaliteitskaarten (cyclisch)   • ICT inzet bekijken om administratieve last te verminderen   • Da Vinci integreren in en bij het samenwerkingsverband   • Diekmaat: visie op onderwijs (voorziening)
Huisvesting
• Vervolg scholenvisie van gemeenten Oost Gelre en Berkelland   • Scholenvisie koppelen aan huisvestingsplanning / onderhoud   • Mogelijkheden duurzame energie verder "uitrollen"
Financiën
• Monitoren / eventueel bijstellen ERD / reserve ERD aanspreken   • (extra) investeringen in professionalisering   • (extra) investeringen in ICT / digitalisering

JAAARREKENING 2017

11.1 Grondslagen

Algemeen

De grondslagen voor de jaarrekening zijn gebaseerd op het Burgerlijk Wetboek (Boek 2 Titel 9) en de Richtlijn Jaarverslaggeving 660 'Onderwijsinstellingen'.

Indien niet anders vermeld, worden activa en passiva gewaardeerd tegen nominale waarde.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop deze betrekking hebben.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname van het materieel vast actief. De gehanteerde activeringsgrens bedraagt € 500.

Algemene reserve

Deze post betreft de niet-gebonden reserve die voortkomt uit de door (semi-) overheidsinstellingen gefinancierde activiteiten.

Bestemmingsreserve

Hieronder zijn opgenomen de reserves die bedoeld zijn voor specifieke toekomstige uitgaven die uit de huidige beschikbare middelen gedekt moeten worden, waarbij om die reden door het bestuur een beperktere bestedingsmogelijkheid is aangebracht.

Herwaarderingsreserve

Deze bestemmingsreserve is gevormd door de activering van een deel van de aanwezige inventaris per 2005. Jaarlijks valt door middel van resultaatbestemming een deel van deze bestemmingsreserve vrij. Deze komt overeen met de afschrijvingslasten van de geactiveerde inventaris.

Voorzieningen

Tenzij anders aangegeven worden voorzieningen opgenomen tegen nominale waarde en worden gevormd voor concrete of specifieke risico's en verplichtingen, die op balansdatum bestaan en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

Personeelsvoorziening (of reorganisatievoorziening)

Met ingang van 31-12-2013 is er een personeelsvoorziening gevormd in verband met het voornemen tot strategische personeelsplanning en werken in onderwijs-teams vanwege krimp (koersnotitie 2.0) en dient ter dekking van de kosten die gepaard gaan met het vervroegd uittreden van personeelsleden. Het ingezette proces is een vrijwillige fase met als doel reductie in de personeelskosten te bereiken zonder verplichte ontslagen.

Onderhoudsvoorziening

Met ingang van 31-12-2012 is er een onderhoudsvoorziening gevormd. Deze dient ter egalisatie van de uitgaven van groot planmatig onderhoud aan onroerende zaken, die door de jaren heen een onregelmatig verloop hebben. De hoogte van de voorziening is gebaseerd op de meerjaren-onderhoudsplanning.

Voorziening spaarverlof

De voorziening spaarverlof is gevormd ter dekking van de opname spaarverlof van enkele personeelsleden.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea is gevormd ter dekking van in de toekomst, conform de CAO-bepalingen, uit te keren bedragen als gevolg van dienstjubilea. In de berekening is rekening gehouden met een verwachte blijfkans van medewerkers en is gerekend met een contante waarde.

Pensioenen

Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen welke is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP). Per 31 december 2017 bedraagt de dekkingsgraad van het ABP 104,4% (31-12-2016: 96,6%). De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds (dit is een gemiddelde over twaalf maanden) is in 2017 gestegen naar 101,5%. In 2016 was deze nog 91,7%.

De financiële situatie van het fonds verbeterde in 2017, de dekkingsgraden stegen. Het bereikte niveau is niet voldoende om de pensioenen te verhogen. De kans op verlaging van de pensioenen is voor de korte termijn, in 2018 en 2019, heel klein.

De pensioenregeling wordt in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrage-regeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. Behalve de betaling van premies heeft de organisatie geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.

De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds.

Grondslagen voor de exploitatierekening

Baten

Onder baten wordt verstaan de van overheidswege ontvangen (normatieve) bijdragen OCW, overige OCW-subsidies en (gemeentelijke) overheidsbijdragen, alsmede de van derden ontvangen overige bijdragen.

De baten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Lasten

De lasten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen en toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben.

Vergelijkende cijfers

De cijfers van 2016 zijn, waar nodig, geherrubriceerd teneinde vergelijking met cijfers van 2017 mogelijk te maken.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

11.2 Balans per 31 december 2017 (na resultaatbestemming)

1	Activa	31-12-2017 €	31-12-2016 €	2	Passiva	31-12-2017 €	31-12-2016 €
	Vaste Activa						
1.2	Materiële vaste activa			2.1	Eigen vermogen		
	<i>Gebouwen en terreinen</i>	276.708	191.345		<i>Algemene reserve</i>	2.634.837	2.303.412
	<i>Inventaris en meubilair</i>	731.768	681.380		<i>Bestemmingsreserve</i>	700.608	471.022
	<i>Andere vaste bedr.midd.</i>	303.514	335.163		<i>Herwaarderingsreserve</i>	23.748	31.928
		<u>1.311.990</u>	<u>1.207.888</u>			<u>3.359.193</u>	<u>2.806.362</u>
1.3	Financiële vaste activa	<u>0</u>	<u>0</u>	2.2	Voorzieningen		
	Totaal vaste activa	1.311.990	1.207.888		<i>Personeelsvoorzieningen</i>	257.202	506.573
	Vlottende activa				<i>Onderhoudsvoorziening</i>	<u>1.040.891</u>	<u>879.574</u>
						<u>1.298.093</u>	<u>1.386.147</u>
1.5	Vorderingen			2.3	Langlopende schulden	0	0
	<i>Debiteuren</i>	27.543	14.671	2.4	Kortlopende schulden		
	<i>OCW</i>	672.843	651.687		<i>Crediteuren</i>	238.143	96.835
	<i>Overige overheden</i>	0	0		<i>OCW</i>	0	0
	<i>Overige vorderingen</i>	3.179	39.799		<i>Belastingen en premies SV</i>	391.412	488.451
	<i>Overlopende activa</i>	174.696	128.803		<i>Schulden terzake pensioe-</i>	122.868	106.336
		<u>878.261</u>	<u>834.961</u>		<i>nen</i>		
					<i>Overige kortlopende schul-</i>	210.635	311.918
					<i>den</i>		
					<i>Overlopende passiva</i>	<u>377.047</u>	<u>379.732</u>
						<u>1.340.105</u>	<u>1.383.272</u>
1.7	Liquide middelen	<u>3.807.140</u>	<u>3.532.932</u>				
	Totaal vlottende activa	<u>4.4685.401</u>	<u>4.367.893</u>				
	Totaal activa	<u>5.997.391</u>	<u>5.575.781</u>		Totaal passiva	<u>5.997.391</u>	<u>5.575.781</u>

11.3 Staat van baten en lasten over 2017

Baten		Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroting 2017 €
3.1	Rijksbijdragen	13.378.081	13.019.183	12.558.832
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	101.311	97.135	74.899
3.5	Overige baten	84.012	89.090	66.040
	<u>Totaal Baten</u>	<u>13.563.404</u>	<u>13.205.408</u>	<u>12.699.771</u>
Lasten				
4.1	Personeelslasten	10.954.553	10.855.680	10.690.826
4.2	Afschrijvingen	197.729	206.822	220.000
4.3	Huisvestingslasten	1.046.697	1.032.991	1.000.028
4.4	Overige lasten	812.292	789.931	800.417
	<u>Totaal Lasten</u>	<u>13.011.271</u>	<u>12.885.424</u>	<u>12.711.271</u>
	<u>Saldo Baten en Lasten</u>	<u>552.133</u>	<u>319.984</u>	<u>-11.500</u>
5	Financiële baten en lasten	<u>698</u>	<u>6.348</u>	<u>11.500</u>
	<u>Resultaat</u>	<u>552.831</u>	<u>326.332</u>	<u>0</u>

11.4 Kasstroomoverzicht 2017

	31-12-2017 €	31-12-2016 €
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo Baten en Lasten	552.133	319.984
Aanpassing voor:		
Afschrijvingen	197.729	206.822
Mutaties voorzieningen	-88.054	66.892
Verandering in vlottende middelen:		
Vorderingen	-43.300	-7.799
Schulden	-43.167	311.512
<u>Totaal Kasstroom uit bedrijfsoperaties</u>	<u>575.341</u>	<u>897.411</u>
Ontvangen interest	698	6.348
Betaalde interest	0	0
<u>Totaal Interest</u>	<u>698</u>	<u>6.348</u>
<u>Totaal kasstroom uit operationele activiteiten</u>	<u>576.039</u>	<u>903.759</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investerings in materiële vaste activa	-301.831	-173.595
Desinvesteringen in materiële vaste activa	0	0
Overige investeringen in financiële vaste activa	0	0
<u>Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>	<u>-301.831</u>	<u>-173.595</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Aflossing langlopende schulden	0	0
<u>Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Mutatie liquide middelen</u>	<u>274.208</u>	<u>730.164</u>

11.5 Toelichting op de balans (na resultaatverdeling)

VA Vaste activa

1.2 Materiële vaste activa

	Aanschaf prijs 1-1-2017 €	Afschrijving cumulatief 1-1-2017 €	Boekwaarde 1-1-2017 €	Investe- ringen 2017 €	Desinveste- ringen 2017 €	Afschrij- vingen 2017 €	Aanschaf prijs 31-12-2017 €	Afschrijving cumulatief 31-12-2017 €	Boekwaarde 31-12-2017 €
1.2.1 Gebouwen en terreinen	344.461	153.115	191.346	103.342	126.081	-108.101	321.722	45.014	276.708
1.2.2 Inventaris en apparatuur	1.758.992	1.077.613	681.379	166.976	72.801	43.786	1.853.167	1.121.399	731.768
1.2.3 Andere vaste bedrijfsmidde- len	796.395	461.232	335.163	31.513	106.241	-43.079	721.667	418.153	303.514
Materiele vaste activa	2.899.848	1.691.960	1.207.888	301.831	305.123	-107.394	2.896.556	1.584.566	1.311.990

Desinvestering

Binnen OPONOA is gekeken naar de aanwezigheid van de activa. In 2012 is een start gemaakt met het opschonen van de activalijs. Activa wat niet meer aanwezig of in gebruik is, wordt vanaf 2012 gedesinvesteerd.

In 2017 kunnen de afschrijvingslasten gesplitst worden in: afschrijving 2017: 197.729 en afschrijving desinvesteringen: -/- 305.123.

Soort actief	Afschrijving in	Percentage
Gebouwen en terreinen - Zonnepanelen	10 tot 20 jaar 20 jaar	5% tot 10 % 5%
Meubilair en apparatuur Schoolmeubilair	5 jaar Verschillende term.	20 % Volgens richtlijnen Ministerie
ICT (computers etc.)	3 tot 5 jaar	20 tot 33,3 %
Servers	4 jaar	25 %
Digiborden	10 jaar	10 %
Beamers	4 jaar	25 %
Leermiddelen	10 jaar	10 %
Overig	5 jaar	20%

1.5	Vorderingen	31-12-2017	31-12-2016
		€	€
1.5.1	Debiteuren	27.543	14.671
1.5.2	OCW	672.843	651.687
1.5.6	Overige overheden	0	0
1.5.7	Overige vorderingen	3.179	39.799
1.5.8	Overlopende activa	174.696	128.804
	<u>Vorderingen</u>	<u>878.261</u>	<u>834.961</u>

1.5.1 Debiteuren

In verband met vandalisme bij Diekmaatschool enkele grote openstaande facturen bij de gemeente Berkelland. Bedrag komt retour via verzekering.

1.5.2 OCW

Dit is een jaarlijks terugkerende post, welke betrekking heeft op het betaalritme van de rijksbijdragen door OCW en de bekostiging die nog gebaseerd is op schooljaar, terwijl de jaarrekening betrekking heeft op een kalenderjaar.

1.5.7 Overige vorderingen

Lager dan voorgaande jaren i.v.m. Eigen Risico Dragerschap Vervangingsfonds. Hierdoor geen vordering op het vervangingsfonds over december voorgaand jaar meer.

1.5.8 Overlopende activa

Betreft veel overlopende posten m.b.t. licenties en afrekeningen gas en elektra.

1.7	Liquide middelen	31-12-2017	31-12-2016
		€	€
1.7.1	Kasmiddelen	92	37
1.7.2	Tegoeden op bank- en girorekeningen	3.807.048	3.532.895
	<u>Liquide middelen</u>	<u>3.807.140</u>	<u>3.532.932</u>

Verdeling liquide middelen:

	31-12-2017	31-12-2016
	€	€
Kasmiddelen	92	37
Rekening-courant	604.153	145.266
Spaarrekening	3.202.895	3.387.629
<u>Liquide middelen</u>	<u>3.807.140</u>	<u>3.532.932</u>

Toename liquide middelen grotendeels door ophoging rijksbijdragen met terugwerkende kracht en extra ontvangen bedragen van het Samenwerkingsverband (eind van het kalenderjaar, inzet in 2018).

2.1 Eigen vermogen		Stand per 1-1-2017 €	Onttrekking €	Toevoeging	Stand per 31-12-2017 €
2.1.1	Algemene reserve (publiek)	2.303.412	-20.130	351.555	2.634.837
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	471.022	-20.414	250.000	700.608
2.1.6	Herwaarderingsreserve (publiek)	31.928	-8.180		23.748
	<u>Eigen vermogen</u>	<u>2.806.362</u>	<u>-48.724</u>	<u>601.555</u>	<u>3.359.193</u>
Uitsplitsing					
2.1.2.N	Reserve scholen	246.241	-16.774		229.467
	Reserve Personeel	0	0	150.000	150.000
	Res. Onderst.Onderwijsteams	104.781	-3.640		101.141
	Res. Eigen Risico Drager Verv.f.	120.000		100.000	220.000
	<u>Bestemmingsreserve (publiek)</u>	<u>471.022</u>	<u>-20.414</u>	<u>250.000</u>	<u>700.608</u>

Algemene reserve:

De onttrekking van € -/- 20.130 is voor afschrijving digiborden. Volgens afspraak komen deze afschrijvingskosten ten laste van de algemene reserve.

De toevoeging ad € 351.555 is het resultaat dat overblijft na verdeling van de bestemmingsreserves.

Herwaarderings- reserve:

Betreft de afschrijving 2017 van de nulmeting (geactiveerd in 2005)

Bestemmingsreserves:

Reserve scholen:

Betreft de reserve van het zelfbeheer van alle 16 scholen.

Reserve Personeel:

Dit is een nieuwe bestemmingsreserve m.i.v. 31-12-2017 in verband met eventuele afspraken met personeelsleden over outplacement. Hiervoor is een reserve gevormd ter hoogte van € 150.000.

Reserve Ondersteuning Onderwijsteams:

Bij de verdere uitwerking van de koersnotitie zijn er onderwijsteams gevormd per augustus 2016. Dit proces is in de voorgaande jaren extern ondersteund en begeleid. Ook in 2018 zal hiervoor nog begeleiding plaatsvinden. In 2017 wordt er een bedrag van € 3.640 onttrokken uit deze reserve.

Reserve ERD Verv.fonds:

Met ingang van 1 januari 2017 is de stichting Eigen Risico-drager voor het Vervangingsfonds. De premie die wij daarvoor besparen moet voldoende zijn om de vervangingskosten op te vangen. Echter bij een stijging van ons ziektepercentage kunnen de vervangingskosten boven de premiebesparing komen. Om dit op te vangen is er een bestemmingsreserve gevormd. In 2017 is het ziektepercentage dusdanig gestegen, dat er een toevoeging aan deze reserve is van € 100.000.

Voorstel resultaatbestemming

Het exploitatiesaldo wordt, naar gelang het resultaat, toegevoegd of onttrokken aan het eigen vermogen.

Het exploitatieresultaat volgens de exploitatierekening over 2017 bedraagt € 552.831 positief.

Hiervan is te bestemmen voor:

Algemene reserve	331.424
Herwaarderingsreserve	- 8.180
Reserve Scholen	- 16.773
Reserve Personeel	150.000
Reserve Ondersteuning Onderwijsteams	- 3.640
Reserve Eigen Risicodragers Verv.fonds	100.000
Resultaat	552.831

2.2 Voorzieningen

	Stand per 1-1-2017	Dotaties	Onttrek- kingen	Stand per 31-12-2017	Kort- lopend deel <1 jr	Kort- lopend deel >1 jr-<5 jr	Lang lopend deel >5 jr
	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1 Personeelsvoor- zieningen:							
Jubilea	144.800	37.133	40.643	141.290	14.970	115.157	11.163
Spaarverlof	55.273	0	7.544	47.729	8.000	39.729	0
Personeelsvoor- ziening (reorg.)	306.500	0	238.318	68.182	39.148	29.034	0
Totaal	506.573	37.133	286.505	257.201	62.118	183.920	11.163
2.2.3 Overige voorzieningen:							
Onderhoud	879.574	400.000	238.682	1.040.892	609.000	431.892	
Totaal voorzieningen	1.386.147	437.133	525.187	1.298.093	671.118	615.812	11.163

2.4 Kortlopende schulden		31-12-2017	31-12-2016
		€	€
2.4.3	Crediteuren	238.143	96.835
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	391.412	488.451
2.4.8	Schulden terzake van pensioenen	122.868	106.336
2.4.9	Overige kortlopende schulden	210.635	311.918
2.4.10	Overlopende passiva	377.047	379.732
	<u>Kortlopende schulden</u>	<u>1.340.105</u>	<u>1.383.272</u>
<i>Uitsplitsing</i>			
2.4.7.1	Loonheffing	367.132	368.890
2.4.7.3	Premies sociale verzekeringen	24.280	119.561
	<u>Belastingen en premies sociale verzekeringen</u>	<u>391.412</u>	<u>488.451</u>
2.4.10.5	Vakantiegeld en -dagen	338.416	340.178
2.4.10.8	Overige	38.631	39.554
	<u>Overlopende passiva</u>	<u>377.047</u>	<u>379.732</u>

2.4.3 Crediteuren

Veel facturen van eind 2017 die ontvangen en betaald zijn in 2018. Enkele grote facturen m.b.t. schilderwerk (uitvoering in kerstvakantie 2017) en Arbo dienstverlening.

2.4.7.3 Premies sociale verzekeringen

Geen premie VVF verplicht meer i.v.m. ERD.

Overzicht verbonden partijen

Naam	Juridische vorm	Statutaire zetel
Samenwerkingsverband IJssel Berkel Code: 4 overige Consolidatie: nee, geen overheersende zeggenschap	Vereniging	Zutphen
Samenwerkingsverband Oost Achterhoek Code: 4 overige Consolidatie: nee, geen overheersende zeggenschap	Stichting	Winterswijk

Ten behoeve van alle openbare scholen zijn per BRIN-nummer "Stichtingen Ouders en Vrienden Van" opgericht.

Tussen deze stichtingen en de Stichting OPONOA bestaat geen bestuurlijke gezagsverhouding en zij zijn derhalve dus geen verbonden partij.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Lopende contracten (boven € 30.000):

SOORT CONTRACT	DUUR	BEDRAG PER JAAR (incl. BTW)
ICT, netwerkbeheer	01-01-2016 / 01-01-2019	46.230
Tuinonderhoud	01-01-2018 / 31-12-2020	38.000
Huur (meerdere contr.)	01-01-2016 / 01-01-2019	45.000
Administratiekantoor	01-01-2018 / 01-01-2019	59.304
Kopieerapp. en printers	01-01-2014 / 01-01-2020	80.605 (incl. afrekeningen)
Inleen Conciërges	01-08-2017 / 01-08-2018	136.321
Schoonmaak (glas+vloer)	01-01-2018 / 01-01-2019	36.569
Schoonmaak	01-01-2018 / 01-01-2019	256.443
Bewegingsonderwijs	01-08-2017 / 01-08-2018	244.000
Lease beamers/touch-screens	Verschillende contracten	40.296

Voorziening duurzame inzetbaarheid

De cao-afspraken rondom duurzame inzetbaarheid biedt medewerkers van 57 jaar en ouder de mogelijkheid om verlof te sparen. In de Regeling Jaarverslag Onderwijs is aangegeven dat voor deze gespaarde uren ouderverlof een voorziening op de balans moet worden ingericht. De basis voor vaststellen van de hoogte van deze voorziening is het aantal uren die medewerkers van 57 jaar en ouder op basis van een plan gaan sparen.

Voor het schooljaar 2017/2018 heeft niemand aangegeven te willen sparen.

Derhalve is er voor 2017 nog geen voorziening ingericht.

Samen actief voor een
rijk onderwijsaanbod

MG Model G Verantwoording subsidies

Pilot Startgroep Peuters is beëindigd en afgerond per 31-12-2016.
In 2017 geen subsidies die hieronder verantwoord dienen te worden.

11.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

Overheidsbijdragen

3.1	Rijksbijdragen	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroting 2017 €
3.1.1	Rijksbijdragen OCW	12.246.610	12.205.566	11.819.122
3.1.2	Overige subsidies OCW	407.444	312.702	285.024
3.1.4	Ontv. doorbetalingen Rijksbijdragen SWV	724.027	500.915	454.686
	<u>Rijksbijdragen</u>	<u>13.378.081</u>	<u>13.019.183</u>	<u>12.558.832</u>
	<i>Uitsplitsing</i>			
3.1.2.1.1	Geoormerkte subsidies	0	0	0
3.1.2.2.1	Niet-geoormerkte subsidies	407.444	312.702	285.024
	<u>Overige subsidies OCW</u>	<u>407.444</u>	<u>312.702</u>	<u>285.024</u>
3.2	Overige overheidsbijdr. en -subsidies			
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	101.311	97.135	47.639
	<u>Overige overheidsbijdr. en -subsidies</u>	<u>101.311</u>	<u>97.135</u>	<u>47.639</u>

Rijksbijdragen

Op basis van de ontwikkeling van de loonkosten en werkgeverslasten in de markt-sector wordt bepaald of er een kabinetsbijdrage wordt verstrekt en hoe hoog deze zal zijn. Dit wordt toegepast per kalenderjaar in de bekostiging en heeft daarmee betrekking op twee (delen van) schooljaren.

Eind maart 2017 werd de regeling bekostiging 2017-2018 gepubliceerd en 5/12^e deel van de kabinetsbijdrage was daar al in verwerkt. Voor het 7/12^e deel dat in het schooljaar 2016-2017 zou vallen, moest worden gewacht op de definitieve regeling die elk jaar rond september/oktober komt. Deze kabinetsbijdrage was hoger dan verwacht. Verwachting was 1,7%, terwijl de definitieve bijdrage 2,26% is geworden. Hierdoor zijn de rijksbijdragen gestegen, ondanks de daling van de leerlingaantallen.

Overige subsidies OCW

Dit betreffen de Prestatiebox, de Lerarenbeurs en dit jaar voor het eerst de subsidie Opvang Vreemdelingen. In 2017 is hier een bedrag voor ontvangen van € 34.115. Van deze gelden zijn extra onderwijsassistenten ingezet voor de begeleiding van asielzoekerskinderen.

De Prestatieboxgelden zijn opgehoogd met een bedrag van € 38,-- per leerling.

Ontv. doorbetalingen Rijksbijdragen SWV

Extra bedrag ontvangen van € 60,-- per II voor 2016/2017 (7/12^e in 2017).

Extra bedrag incidenteel ontvangen van € 75,-- per II voor 2017/2018.

Daarnaast zijn er nog enkele bedragen binnengekomen om onderwijsassistenten in te zetten op arrangementen (€ 35.628). Hier staan loonkosten tegenover en dit bedrag kan niet van tevoren begroot worden.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

Betreffen ontvangsten voor overige arrangementen voor leerlingen, niet zijnde SWV (€ 31.661), een bijdrage van Saxion/Iselinge in verband met "opleiden in de school" en nog enkele kleine subsidies van het Vervangingsfonds.

Andere baten

3.5	Overige baten	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroting 2017 €
3.5.1	Verhuur	26.858	31.909	25.000
3.5.6	Overige	57.154	57.181	41.040
	<u>Overige baten</u>	<u>84.012</u>	<u>89.090</u>	<u>66.040</u>

Uitsplitsing:

3.5.6	Overige	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroting 2017 €
	Bijdrage loonkosten detachering	44.462	54.144	41.040
	Overige baten	12.692	3.037	0
	<u>Overige baten</u>	<u>57.154</u>	<u>57.181</u>	<u>41.040</u>

Overige baten

Betreft een bijdrage van het Arbeidsmarktplatform i.v.m. deelname voorzitter CvB en diverse kleine posten, daarnaast ontvangsten subsidie Engels (is in/uit en wordt verantwoord).

Lasten

4.1	Personeelslasten	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroot 2017 €
4.1.1	Lonen en salarissen	10.248.668	10.213.769	9.895.667
4.1.2	Overige personele lasten	845.873	1.013.112	795.159
4.1.3	Af: uitkeringen	-139.988	-371.201	
	<u>Personeelslasten</u>	<u>10.954.553</u>	<u>10.855.680</u>	<u>10.690.826</u>
	<i>Uitsplitsing</i>			
4.1.1.1	Brutolonen en salarissen	8.372.001	8.212.466	
4.1.1.2	Sociale lasten	510.582	465.223	
	Premies Participatiefonds	274.499	255.363	
	Premies Vervangingsfonds	13.969	390.365	
4.1.1.3	Pensioenlasten	1.077.617	890.352	
	<u>Lonen en salarissen</u>	<u>10.248.668</u>	<u>10.213.769</u>	
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	37.133	191.514	
4.1.2.3	Overig	808.740	821.598	
	<u>Overige personele lasten</u>	<u>845.873</u>	<u>1.013.112</u>	

Lonen en salarissen

De lonen en salarissen zijn gestegen ten opzichte van 2016 en zijn hoger dan het begrootte bedrag voor 2017 (10.248.668 -/- 139.988 = 10.108.680).

Oorzaak hiervan zijn de gestegen vervangingskosten in 2017 (219.732 hoger dan in 2016), terwijl we m.i.v. 2017 ERD voor de vervangingskosten zijn geworden en de kosten niet meer vergoed worden door het VVF.

Gem. FTE 2016: 173,4635 (incl. alle vervangingen)

Gem. FTE 2017: 173,3145 (incl. alle vervangingen)

Overige personele lasten

De grootste posten worden toegelicht:

Prestatieboxgelden	264.057	zie overzicht "bijlage 2"
Gymonderwijs	262.093	Uitbesteed m.i.v. augustus 2015
Dotaties voorz. personeel	37.133	Jubilea en Personeelsvoorziening
Conciërges	117.767	via Carea/Hacron ingehuurd
Arbo	54.749	

WNT: Wet Normering Bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

4.1 Vermelding bezoldiging topfunctionarissen en gewezen topfunctionarissen

Bestuurders met dienstbetrekking Functie	Jaar	Voorzitter (J/N)	Naam	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverb.	Omvang in FTE	Beloning €	Belastbare onk.verg.	Beloning bet. op termijn €	Uitk. beeïndig. dienstv.	Totale bezoldiging €	Maximum ind. WNT bezold. €
Voorzitter CvB	2017 2016	J J	M.W. Everink M.W. Everink	01-11-1989 01-11-1989	n.v.t. n.v.t.	1,0000 1,0000	89.093 90.131		13.738 11.861		102.831 101.992	129.000 128.000
Lid CvB	2017 2016	N N	J.G.M. Siemerink J.G.M. Siemerink	17-06-1991 17-06-1991	n.v.t. n.v.t.	1,0000 1,0000	88.698 89.743		13.906 11.861		102.604 101.604	129.000 128.000

Toezichthouders Functie			Naam	Ingangsdatum dienstverband	Einddatum dienstverb.	Omvang in FTE	Beloning €	Belastbare onk.verg.	Beloning bet. op termijn €	Uitk. beeïndig. dienstv.	Totale bezoldiging €	Maximum ind. WNT-bezold. €
Voorzitter RvT	2017 2016	J J	C.A. Laponder C.A. Laponder	01-10-2011 01-10-2011	n.v.t. n.v.t.		3.825 3.498				3.825 3.498	19.350 19.200
Vice-voorzitter	2017 2016	N N	A.G.M. Olthof A.G.M. Olthof	01-10-2011 01-10-2011	n.v.t. n.v.t.		2.637 2.332				2.637 2.332	12.900 12.800
Lid	2017 2016	N N	J.R. ten Arve J.R. ten Arve	01-10-2011 01-10-2011	n.v.t. n.v.t.		2.042 1.749				2.042 1.749	12.900 12.800
Lid	2017 2016	N N	M.J.A. Hulshof M.J.A. Hulshof	01-10-2012 01-10-2012	n.v.t. n.v.t.		2.042 1.749				2.042 1.749	12.900 12.800
Lid	2017 2016	N N	H.G.M. van Zutphen H.G.M. van Zutphen	01-01-2013 01-01-2013	n.v.t. n.v.t.		2.042 1.749				2.042 1.749	12.900 12.800

4.2	Afschrijvingen	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroot 2017 €
4.2.2	Materiële vaste activa <u>Afschrijvingen</u>	197.729 <u>197.729</u>	206.822 <u>206.822</u>	220.000 <u>220.000</u>

Uitsplitsing	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroot 2017 €
Gebouwen	17.980	17.620	18.000
Inventaris en apparatuur	116.587	117.082	122.000
OLP	63.162	72.120	80.000
Overige activa	0	0	0
<u>Afschrijvingen</u>	<u>197.729</u>	<u>206.822</u>	<u>220.000</u>

In 2017 zijn niet alle geplande investeringen uitgevoerd m.b.t. ICT. Sommige investeringen zijn uitgesteld, b.v. in verband met keuze methode OLP. Daarnaast vindt er een verschuiving plaats m.b.t. de investeringen OLP. In verband met digitalisering methodes worden er jaarlijkse licentiekosten in rekening gebracht in plaats van één grote aanschaf waarover afgeschreven wordt. Er is echter wel een extra investering gedaan in zonnepanelen en ledverlichting. In december van 2017 is er hiervoor een bedrag geactiveerd van € 103.342.

4.3	Huisvestingslasten	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroot 2017 €
4.3.1	Huur	43.964	45.293	44.900
4.3.2	Verzekeringen	9.051	8.961	9.000
4.3.3	Klein Onderhoud	69.455	87.219	83.500
4.3.4	Energie en water	173.314	243.721	220.000
4.3.5	Schoonmaakkosten	322.489	316.021	307.378
4.3.6	Heffingen	11.169	14.035	15.000
4.3.8	Dotatie onderhoudsvoorziening	400.000	300.000	300.000
4.3.7	Overige	17.255	17.741	20.250
	<u>Huisvestingslasten</u>	<u>1.046.697</u>	<u>1.032.991</u>	<u>1.000.028</u>

Onderhoud

In 2017 is de meerjarenonderhoudsplanung voor de komende 10 jaren geactualiseerd. Om de onderhoudsvoorziening de komende jaren positief te houden moet er jaarlijks een hoger bedrag gedoteerd worden (400.000 i.p.v. 300.000).

Energie en water

Water is nagenoeg gelijk gebleven, elektra is licht gedaald..

Het gasverbruik is sterk gedaald t.o.v. 2016. Voor OBS De Berkel is er een grote afrekening binnengekomen over 2015 en 2016 (24.379). Daarnaast veel positieve afrekeningen over 2017.

4.4	Overige lasten	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroot 2017 €
4.4.1	Administratie en beheerslasten	226.858	212.688	202.785
4.4.2	Inventaris, apparatuur en leerm.	173.098	164.285	179.440
4.4.4	Overige	412.336	412.958	418.192
	<u>Overige lasten</u>	<u>812.292</u>	<u>789.931</u>	<u>800.417</u>
	Specificatie honorarium accountant			
4.4.1.1	Onderzoek jaarrekening	17.860	16.880	16.000
4.4.1.2	Andere controleopdrachten			
4.4.1.3	Fiscale adviezen			
4.4.1.4	Andere niet-controledienst	0	0	0
	<u>Accountantslasten</u>	<u>17.860</u>	<u>16.880</u>	<u>16.000</u>

Financieel en buitengewoon

5	Financiële baten en lasten	Werkelijk 2017 €	Werkelijk 2016 €	Begroot 2017 €
5.1	Rentebaten	698	6.348	11.500
5.5	Rentelasten (-/-)	0	0	0
	<u>Financiële baten en lasten</u>	<u>698</u>	<u>6.348</u>	<u>11.500</u>

De reguliere rentebaten zijn zeer sterk gedaald i.v.m. een zeer laag rentepercentage op onze Bedrijfsbonusrekening (0,01%).

Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum die van invloed zijn op 2017.

OVERIGE GEGEVENS

12.1 Controleverklaring accountant (volgende pagina's)

deJong&Laan

Accountants
Belastingadviseurs

adres Hengelosestraat 585
7521 AG Enschede
telefoon 053-4810481
e-mail enschede@jonglaan.nl
internet www.jonglaan.nl

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het College van Bestuur en de Raad van Toezicht van Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2017

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2017 van Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek te Eibergen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek op 31 december 2017 en van het resultaat over 2017 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2017 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1 Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2017;
2. de staat van baten en lasten over 2017; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noordoost Achterhoek, zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

deJong&Laan

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf 2.2.2. Bestuursverslag van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht, dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Enschede, 18 juni 2018

De Jong & Laan Accountants B.V.

Origineel getekend door drs. E.B.J. Haandrikman-Willemsen RA

deJong&Laan

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2017, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Samen actief voor een
rijk onderwijsaanbod

© TAMARA DESIGN

Samen actief voor een
rijk onderwijsaanbod

BIJLAGEN

Bijlage 1: Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer	41413
Naam instelling	Stichting Openbaar Primair Onderwijs Noord Oost
	Achterhoek
Postadres	Postbus 16
Postcode/Plaats	7270 AA Borculo
Telefoon	0545-275166
E-mail	info@oponoa.nl
Internetsite	www.oponoa.nl
Kamer van Koophandel	08117581
Contactpersoon	M.W. Everink
Telefoon	0545-275166

Bijlage 2: Beleidsinfo PO

Brinnr.	Aantal leerlingen per 01-10-2016	Administratie €	Schoonmaak €	Inv./app./ICT €	Leermiddelen €	Huisvesting €	Baten Totaal €	Lasten totaal €
05YD	329	60.827,44	49.440,15	44.411,17	72.897,72	113.783,87	2.079.491,87	1.994.738,04
06CT	36	6.655,89	5.409,86	4.859,58	7.976,65	12.450,51	227.543,18	218.269,21
08DN	54	9.983,84	8.114,80	7.289,37	11.964,98	18.675,77	341.314,78	327.403,81
09RQ	233	43.078,40	35.013,84	31.452,29	51.626,65	80.582,50	1.472.710,05	1.412.686,82
10LM	193	35.682,97	29.002,88	26.052,75	42.763,71	66.748,59	1.219.884,29	1.170.165,48
11NT	91	16.824,61	13.674,93	12.283,94	20.163,20	31.472,13	575.178,60	551.736,05
11TN	61	11.278,04	9.166,71	8.234,29	13.515,99	21.096,71	385.559,28	369.845,05
12DO	165	30.506,16	24.795,21	22.273,08	36.559,65	57.064,86	1.042.906,26	1.000.400,54
12MP	123	22.740,96	18.483,70	16.603,57	27.253,56	42.539,26	777.439,21	745.753,13
12UR	177	32.724,79	26.598,50	23.892,94	39.218,53	61.215,03	1.118.753,99	1.073.156,94
13AT	91	16.824,61	13.674,93	12.283,94	20.163,20	31.472,13	575.178,60	551.736,05
13GJ	55	10.168,72	8.265,07	7.424,36	12.186,55	19.021,62	347.635,42	333.466,85
18SN	192	35.498,08	28.852,61	25.917,76	42.542,14	66.402,74	1.213.563,65	1.164.102,44
18TH	58	10.723,38	8.715,89	7.829,32	12.851,27	20.059,16	366.597,35	351.655,95
18TW	142	26.253,79	21.338,91	19.168,35	31.463,45	49.110,36	897.531,45	860.950,76
19WC	146	26.993,33	21.940,00	19.708,30	32.349,75	50.493,75	922.814,02	885.202,90
Totaal	2146	396.765,00	322.488,00	289.685,00	475.497,00	742.189,00	13.564.102,00	13.011.270,00
Gem. per leerling		184,89	150,27	134,99	221,57	345,85	6.320,64	6.063,03

Bijlage 3: Overzicht scholen per onderwijsteam

Onderwijsteam 1 Directeur: mw. K. Tankink	
	Obs Noord – Borculo Heer Rudolfstraat 1, 7271 XH Borculo Tel. 0545-272219 Locatiecoördinator: dhr. W. Onis
	Obs Kiezel en kei – Borculo / DaVinci Berkelland 't Hambroek 54, 7271 HB Borculo Tel. 0545-272450 Locatiecoördinator: mw. J. Reinders
	Obs H.W. Heuvelschool Kronenburgerstraat 3a, 7271 GD Borculo Tel. 0545-272084 Locatiecoördinator: mw. H. Prinsen
Onderwijsteam 2 Directeur: dhr. B. Izaks	
	Obs Op d'n Esch – Eibergen Meidoornstraat 36, 7151 ZT Eibergen Dislocatie: Beukenlaan 1, 7151 XL Eibergen Tel. 0545-472117 Locatiecoördinator: mw. W. Meijer
	Obs de Berkel – Rekken Den Borgweg 2, 7157 BR Rekken Tel. 0545-431585 Locatiecoördinator: mw. M. Verbeek
	Obs de Keikamp – Geesteren Zonnekamp 13, 7274 AX Geesteren Tel. 0545-481585 Locatiecoördinator: mw. J. Zuurmond

Onderwijsteam 3 Directeur: dhr. T. Wierdsma	
	Obs de Voshaar – Haarlo Wolinkweg 6, 7273 SL Haarlo Tel. 0545-261314 Locatiecoördinator: mw. T. Floors
	Obs de Marke – Neede Bosstraat 10, 7161 XZ Neede Tel. 0545-292044 Locatiecoördinator: Dhr. C. ter Beek
	Obs B. Tormijn – Noordijk Haardijk 2a, 7161 MX Neede Tel. 0545-292143 Locatiecoördinator: mw. E. te Lintelo
	Obs de Hofmaat – Neede Kievitstraat 112, 7161 JH Neede Tel. 0545-292090 Locatiecoördinator: mw. G. Holtschlag
Onderwijsteam 4 Directeur: dhr. C. van Schaik	
	Obs Kerst Zwart – Ruurlo Schoolstraat 11, 7261 GH Ruurlo Tel. 0573-452182 Locatiecoördinator: mw. W. van Uhm
	Obs 't Palet- Groenlo Nolensstraat 14, 7141 VG Groenlo Tel. 0544-463135 Locatiecoördinator: mw. C Geerdink
	Obs de Driesprong - Ruurlo Batsdijk 23, 7261 SN Ruurlo Tel. 0573-452844 Locatiecoördinator: dhr. P. Knuivers
	Obs de Menno ter Braak – Eibergen Kon. Wilhelminastraat 44, 7151 CP Eibergen Tel. 0545-471279 Locatiecoördinator: mw. M. Wolterink
	Obs G.A. vd Lugt – Gelselaar Van Bevervoordestraat 4, 7275 AG Gelselaar Tel. 0545-481383 Locatiecoördinator: mw. A. Grobbee
Onderwijsteam 5 Directeur: dhr. H. Wossink	
	Sbao de Diekmaat – Neede Wheemerstraat 10, 7161 AN Neede Tel. 0545-250020

Bijlage 4: Prestatiebox

DOEL VAN DE BEKOSTIGING VOLGENS REGELING		ONTVANGEN	BESTEDING	BEGROOT	GEREALISEERD
1.	Realiseren afspraken t.a.v. opbrengstgericht werken onderscheidenlijk professionalisering van leraren en schoolleiders die in het bestuursakkoord zijn vastgelegd.	309.068	Professionalisering (ged. uit Prestatieboxgelden)	118.082	128.543
			Schoolleidersregister / Lerarenregister	6.000	2.738
			Plan van aanpak div. scholen	25.000	10.515
			Loonkosten coördinator Da Vinci Uitgaven Da Vinci (vrijwilligers)	30.000 3.860	30.000 3.734
			Loonkosten coördinator Excellentie	40.000	26.392
			Loonkosten coördinator ICT	40.000	40.000
			309.068		262.942
				BEGROOT	GEREALISEERD
2.	Subsidie voor het versterken van de samenhang binnen- en de kwaliteit van cultuureducatie	21.460	Bedrag wordt rechtstreeks doorgestort naar de scholen en besteedt Zoals eerdere geoormerkte subsidie cultuureducatie.	22.135	22.135

Ten tijde van het opmaken van de begroting was nog niet bekend dat de gelden van de Prestatiebox opgehoogd zouden worden met € 38,-- per leerling (in april 2017 opgehoogd voor boekjaar 2017/2018), derhalve lager begroot dan werkelijk.

Hiervoor is geen bestemmingsreserve meer met ingang van 2017. De bedragen zullen met ingang van 2018 dan ook niet meer apart verantwoord worden, maar meegenomen worden onder de personele lasten.

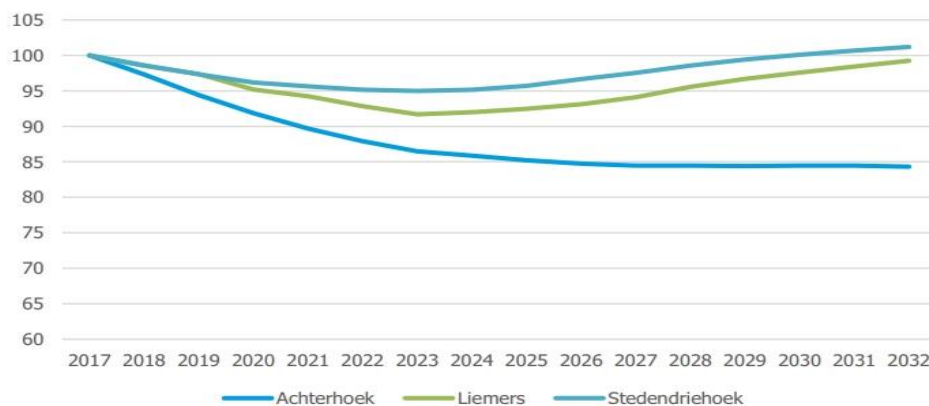
Bijlage 5: Leerlingprognose 2014 t/m 2025

<i>schooljaar</i>		2015- 2016	2016- 2017	2017- 2018	2018- 2019	2019- 2020	2020- 2021	2021- 2022	2022 - 2023	2023 - 2024	2024 - 2025	2024 - 2025	2025 - 2026
Brinnr	Naam school	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
12DO	Noord	205	158	165	155	132	133	134	128	124	126	124	127
12MP	Kiezel en Kei	86	125	123	119	105	94	83	71	73	71	73	75
12UR	Heuvelschool	176	182	177	181	176	169	157	148	141	130	132	135
Totaal OT 1		467	465	465	455	413	396	374	347	338	327	329	337
09RQ	Op d'n Esch	243	235	233	238	222	214	208	198	194	172	172	170
11NT	De Berkel	103	97	91	78	75	65	68	62	55	51	50	52
13AT	De Keikamp	107	98	91	71	80	73	65	57	51	41	43	44
Totaal OT 2		453	430	415	387	377	352	341	317	300	264	265	266
11TN	De Voshaar	59	64	61	58	56	51	45	43	39	35	38	38
18SN	De Marke	224	211	192	166	157	149	137	131	117	112	115	118
18TH	Tormijnschool	66	67	58	54	50	47	44	38	40	37	38	38
18TW	Hofmaatschool	149	148	142	142	138	135	128	131	127	119	120	122
Totaal OT 3		498	490	453	420	401	382	354	343	323	303	311	316
05YD	Kerstzwartschool	358	354	329	306	285	263	244	231	215	198	200	200
06CT	't Palet	47	45	36	35	28	28	26	24	24	23	24	25
08DN	De Driesprong	63	61	54	53	48	46	42	37	34	31	30	32
10LM	Menno ter Braak	209	205	193	180	168	159	152	144	136	130	132	133
13GJ	GA van der Lugt	59	60	55	54	54	44	41	37	33	33	35	35
Totaal OT 4		736	725	667	628	583	540	505	473	442	415	421	425
19WC	Diekmaatschool	169	151	146	130	108	94	78	72	65	68	70	72
TOTAAL		2323	2261	2146	2020	1882	1764	1652	1552	1468	1377	1396	1416

Leerlingprognose MOOZ 2018-2032

Op basis van de bevolkingsprognose van het Planbureau is een leerlingenprognose gemaakt voor het basisonderwijs in de Achterhoek, de Liemers en de Stedendriehoek. Figuur 3.1 toont de resultaten daarvan voor de periode 2017-2032. Uit de figuur blijkt dat het aantal leerlingen de komende 6 jaar in alle regio's zal dalen, maar het sterkst in de Achterhoek. Tussen 2017 en 2023 neemt het aantal leerlingen in de Achterhoek naar verwachting 14% af. In de Liemers daalt het aantal leerlingen in dezelfde periode met circa 8 procent en in de Stedendriehoek met 5 procent. Op de wat langere termijn neemt het aantal leerlingen in de Liemers en de Stedendriehoek weer wat toe, terwijl dat in de Achterhoek naar verwachting verder daalt.

Figuur 3.1 – Leerlingenprognose Achterhoek, Liemers, Stedendriehoek 2017-2032 (index 2017=100)

* Prognose o.b.v. gemiddelde van 4 varianten; * Incl. Berkelland | ** Lochem, Rijssen-Holten, Hof van Twente.

³ De leerlingenprognoses hebben betrekking op alle basisscholen in de regio en gaan uit van de situatie op 1 oktober 2017. Hierbij is géén rekening gehouden met (voorgenomen) fusies, omdat de effecten hiervan moeilijk zijn in te schatten.

Bijlage 6: Overzicht aandachtsgebieden Bestuurlijk Draaiboek

Aandachtsgebieden 2017-2018	OT 1	OT 2	OT 3	OT 4	OT 5
Talentontwikkeling	OT1 breed: doelen stellen in kindgesprekken; - Da Vinci: ieder kind op eigen niveau; werken volgens leerlijnen	- VVTO Engels: 'Class room English' - Iris connect - BAS-> klassenbezoeken > ontwikkelingslijn "Zelfstandige leerhouding"	- Plusgroepen - Eigenaarschap, executieve functies, zelfsturing leerlingen - Groepsdoorbrekend werken - Implementatie nw. meth. zaakvakken en w.o	- Eigenaarschap - Groepsdoorbrekend werken - Implementatie nwe. meth. zaakvakken	- Startgesprekken met ouders en leerling - Leerstofaanbod / arrangementen afgestemd op de specifieke onderwijsbehoefte arrangementen - Foto interview - Doelenboekje
Toekomstgericht en uitdagend onderwijs	OT1 breed: - Eén openbare school? - Da Vinci: eigen onderwijsconcept; leerkracht als begeleider; inzet nieuwe media. - Kiezel en Kei: kindgesprekken - Noord: inzet van chromebooks/laptops - Heuvel: coöperatief werken.	- Iris connect - de Berkel: vormgeving onderwijs in de toekomst: van inhoud naar vorm	- Eigenaarschap - Kansrijke combinatie groepen - Groepsdoorbrekend werken - IKC - Soc. Emot. Ontwikkel. - Thematisch onderwijs / samenwerken en ontdekken	- Eigenaarschap - Groepsdoorbrekend werken - Vormgeving onderwijs - Kansrijke combinatiegroepen - Computational thinking - IKC/EKC	- Aanleren ICT - vaardigheden - Media Wijsheid – Social Media - Cultuur activiteiten
Prof. ontwikkeling Prof. Cultuur	OT 1 breed: - Eigenaarschap leerkrachten; inzet deskundigheid - Planmatig werken; - Werken met kwaliteitskaarten;	- Iris connect - Met sprongen vooruit - BAS-> klassenbezoeken > ontwikkelingslijn "Zelfstandige leerhouding" - Cadenza e-learning	- Iris Connect - Cadenza e-learning - Kwaliteitskaarten - Studiedagen OT- breed/ smal - Kwaliteitskaart pedagogisch klimaat	- Kwaliteitskaarten - Kanjertraining - IRIS Connect - E-learning - Nieuwsbegrip – update - Met sprongen vooruit - Groepsdynamiek - Taakspel	- E-learning Cadenza - IRIS connect - Kwaliteitscultuur – team themabijeenk. - Intervisiebijeenkomsten

	OT 1	OT 2	OT 3	OT 4	OT 5
Ouderbetrokkenheid en samenwerking	OT 1 breed: - LVS sociaal emotionele ontwikkeling - één openbare school ? - Da Vinci/Kiezel en Kei: communicatieplan	- de Berkel: vormgeving onderwijs in de toekomst -> van inhoud naar vorm - de Keikamp: werken met Kwaliteitskaarten ->OTO - de Berkel/ Op d'n Esch: vormgeving integraal Kindcentrum	- Kwaliteitskaart pedagogisch Klimaat - Oudergesprekken - IKC (nabije toekomst?)	- Kwaliteitskaarten -Vormgeving onderw. - IKC/EKC	- Startgesprekken - ROSA-SBO directiebijeenkomsten - Overleg directie SO cluster 3 en 4 - SBO Diekmaat – Zozijn Pino groep
Leren van elkaar	OT 1 breed: - Iris Connect - Collegiale consultatie - MT overleggen	- Iris connect -'Met sprongen vooruit': methodiek rekenen - de Berkel/ Op d'n Esch: vormgeving integraal kindcentrum -BAS-> klassenbezoeken -BAS-> ontwikkelingslijn "Zelfstandige leerhouding"	- Iris Connect - Cadenza e-learning - Studiedagen van OT3 en OT-breed - Uitwisseling expertise op gebied van zorg en opbrengsten (ib-expertise, data muur)	- IRIS Connect - E-learning - Nieuwsbegrip – update - Kansrijke combinatiegroepen - Met sprongen Vooruit	- Audits SBO ROSA - Schoolvisitaties SO De Leeuwerik en VSO Triviant - "Maatjesweken" Diekmaat - IRIS connect
Professionalisering	OT1 breed: - Iris Connect: teamscholing - Planmatig en cyclisch werken: studiedagen OT1 - E-Learning: individueel - Opzet professionaliseringsplan - Da Vinci: ontwikkeling tot expertisecentrum regio. - Heuvel: scholing locatiecoördinator tot basisbekwaam schoolleider - Heuvel: scholing ib er - Noord: EVP traject IB er	- Iris connect -'Met sprongen vooruit': methodiek rekenen	- Iris connect - Cadenza-e-learning - Kwaliteitskaarten OT3 breed - PvA ped.klimaat (uitwisseling opgedane kennis en vaardigheden) - Snappet (werken met digitaal gemonitord system)	- IRIS Connect - E-learning - Technisch- en begrijpend lezen - Kanjertraining - Taakspel - Groepsdynamiek	Teamscholing - EDI teamscholingstraject - PBS studieochtend Individuele scholing - Cadenza E-laerning - IRS-Connect - Trainingen, workshops (oa. SWV IJssel Berkel, Kentalis)

Bijlage 7: Overzicht Cito eindopbrengsten

	2013	2014	2015	2016	2017*
OBS Kerst Zwart	536,3	535,3	535,5	536,6	534,4
OBS 't Palet	531,7	520,6	524,3	526	537
OBS De Driesprong	534,7	536,8	531,5	534,3	543,2
OBS Op d'n Esch	533,3	534,7	533,4	533,9	534,9
Menno ter Braakschool	535	532,1	539	542	539,8
OBS De Berkel	534,3	532,6	534,5	535,9	536,8
OBS De Voshaar	536,3	536,7	522,6	541,3	540,8
OBS Noord	532,8	535,1	533,8	534,1	533,4
OBS Kiezel en Kei	534,5	534,9	530,4	529	533,5
DaVinci Berkelland	541,4	544,5	541,7	535,9	544,8
H.W. Heuvelschool	532,2	540,1	537,7	534,4	539,5
OBS De Keikamp	534,8	533,6	539,6	536,4	537,3
GA v.d. Lugtschool	539,1	528,1	534*	532,6	537,1
OBS De Marke	534,3	533,8	530,3	536,3	531,7
OBS B. Tormijn	528,5	527,4	535,1	534	541,5
OBS De Hofmaat	537,7	537	530,5	540,6	538,2

* 1 ll.

* School geeft zelf percentage ll.n. van de gehele school met een ll.n.-gewicht aan.
Op grond hiervan wordt de ondergrens bepaald.

Afhankelijk van de resultaten dient een directie een plan van aanpak aan te leveren:

- > Bij een onvoldoende score op de cito-eindtoets (twee van de drie onder het gemiddelde)
- > Indien drie van de vijf tussenopbrengsten onvoldoende zijn

Bijlage 8: Resultaten ouderbetrokkenheidsonderzoek

Ouderbetrokkenheid	Kerst Zwartschool	t Palet	De Driesprong	Op d'n Esch	Menno ter Braakschool	De Berkel	De Voshaar	OBS Noord	Da Vinci	Kiezel en Kei	H.W. Heuvelschool	De Keikamp	De Marke	De Hofmaat	G.A. van der Lugtschool	B. Tormijnschool	SBO Diekmaat	Gemiddelde score
Hoog	78%	88%	81%	79%	77%	77%		77%	77%	37%	85%	64%		77%	80%	83%	82%	79%
Neutraal	14%	9%	9%	14%	15%	17%		16%	13%	9%	10%	21%		16%	14%	14%	11%	14%
Laag	7%	2%	9%	7%	5%	7%		8%	9%	4%	5%	15%		7%	5%	3%	6%	7%

	Kerst Zwartschool	t Palet	De Driesprong	Op d'n Esch	Menno ter Braakschool	De Berkel	De Voshaar	OBS Noord	Da Vinci	Kiezel en Kei	H.W. Heuvelschool	De Keikamp	De Marke	De Hofmaat	G.A. van der Lugtschool	B. Tormijnschool	SBO Diekmaat	Gemiddelde score
Rapportcijfer voor de school	7,7	7,9	8,4	7,8	7,7	7,3	7,9	7,7	7,5	7,9	8	6,6		7,8	7,6	7,7	8,2	7,7
Ouderbetrokkenheidsscore	76	83	81	77	73	75	82	77	80	86	83	66		76	80	80	81	78
Totaalscores dimensies																		
Ondersteunen	74	69	79	74	69	76	83	74	79	87	81	66		74	80	78	83	76
Verbinden	80	90	85	82	75	79	85	81	81	89	87	69		79	83	81	84	81
Participeren	67	79	76	64	62	70	78	70	61	81	70	60		70	73	82	62	68
Beleving	79	89	82	79	74	75	81	76	80	84	85	68		75	79	79	83	79
Categoriescores Ondersteunen																		
Didactisch partnerschap	76	89	78	76	70	77	79	73	80	87	84	64		73	79	74	82	77
Pedagogisch partnerschap	69	87	75	70	61	71	73	69	69	77	74	51		68	70	75	80	70
Educatief partnerschap	78	79	81	74	74	78	82	78	73	83	80	69		71	79	79	84	77
Informatie	77	88	80	75	72	79	85	74	72	87	86	71		74	81	78	87	78
Schoolloopbaan	71		81	73	68	73	95	78	100	100	83	73		84	92	83	81	77

	Kerst Zwartschool	t Palet	De Driesprong	Op d'n Esch	Menno ter Braakschool	De Berkel	De Voshaar	OBS Noord	Da Vinci	Kiezel en Kei	H.W. Heuvelschool	De Keikamp	De Marke	De Hofmaat	G.A. van der Lugtschool	B. Tormijnschool	SBO Diekmaat	Gemiddelde score
Categoriescores Verbinden																		
Pedagogisch partnerschap	78	95	86	82	74	73	84	77	77	85	87	61		79	80	82	85	79
Educatief partnerschap	73	80	75	73	71	76	82	73	69	81	78	62		68	74	73	82	74
Relatie	86	96	89	88	83	87	93	90	92	93	91	79		89	88	91	91	88
Gastvrijheid	89	96	90	90	89	90	94	93	92	93	93	79		89	88	95	93	90
Informatie	80	82	83	79	75	79	82	78	71	84	82	71		71	76	79	85	79
Extra zorg	73	84	86	79	58	70	75	71	86	94	92	55		69	83	63	80	76
Betrokkenheid ouders	86	96	85	81	78	81	87	87	83	93	89	77		85	91	87	72	83
Categoriescores Participeren																		
Betrokkenheid ouders	58	84	73	55	55	64	72	62	59	81	62	60		66	69	80	47	61
Organisatie	75	74	78	71	69	75	83	78	63	80	77	59		74	77	83	76	74
Categoriescores Beleving																		
Kwaliteit	77	94	80	80	75	72	81	75	87	87	85	63		75	81	79	86	79
Welzijn kind	84	93	85	83	82	83	91	88	85	90	88	77		83	86	89	80	84
Veiligheid	79	90	82	78	75	76	84	73	82	82	86	65		79	78	87	77	79
Extra zorg	73	84	84	80	60	71	75	71	89	97	91	58		68	83	60	80	76
Informatie	85	90	84	81	79	80	84	81	73	83	84	72		75	77	83	85	81
Gebouw en omgeving	73	85	77	72	75	70	70	66	61	67	75	70		67	71	78	87	73

Bijlage 9: Resultaten veiligheidsonderzoeken

Onderstaand treft u het 'pestpercentage' aan van de individuele scholen. Op grond van deze cijfers komen de scholen welke 4% of lager scoren in aanmerking voor een veiligheidscertificaat en een bijhorende deursticker.

School	% 2015 2016	% 2016 2017	Gemiddeld OPONOA	Benchmark
OBS Kerst Zwart	2%	2%	2%	8%
OBS 't Palet	0%	0%	2%	8%
OBS De Driesprong	0%	0%	2%	8%
OBS Op d'n Esch	5%	4%	2%	8%
OBS Menno ter Braak	0%	4%	2%	8%
OBS De Berkel		9%	2%	8%
OBS De Voshaar	0%	4%	2%	8%
OBS Noord	1%	0%	2%	8%
OBS Kiezel en Kei	4%	2%	2%	8%
OBS DaVinci	3%	4%	2%	8%
OBS H.W. Heuvel	2%	0%	2%	8%
OBS De Keikamp		5%	2%	8%
OBS GA v.d. Lugt	7%	3%	2%	8%
OBS De Marke	5%	*	2%	8%
OBS B. Tormijn	0%	0%	2%	8%
OBS De Hofmaat	1%	0%	2%	8%
SBD De Diekmaat	13%	3%	2%	8%

* OBS de Marke heeft een ander traject gedaan